ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS

Fitxes descriptives de les

celebracions religioses a Catalunya

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS
ASOCIACIÓN UNESCO PARA EL DIÁLOGO INTERRELIGIOSO
ASSOCIATION UNESCO POUR LE DIALOGUE INTERRELIGIEUX
UNESCO ASSOCIATION FOR INTERRELIGIOUS DIALOGUE

UNESCO
Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura

CENTRE UNESCO DE CATALUNYA
UNESCOCAT

Ajuntament de Barcelona

Autors: **Quim Cervera i Jordi Puig**
Maquetació i disseny: **Clic Traç sccl**
Selecció gràfica: **Lluís Carles Domínguez**
Revisió: **Departament de Diàleg Interreligiós del Centre UNESCO de Catalunya**
Amb l'assessorament de diferents comunitats religioses de Catalunya

Gener 2012

Índex

Introducció **4**

Celebracions Bahais **5**
Naw-Rúz 6

Celebracions Budistes **10**
Vesak 11
Parinirvana 13

Celebracions Cristianes **14**
Nadal 15
Epifania 17
Pasqua 19
El dia de la Reforma 21
Els congressos dels testimonis de Jehovà 22

Celebracions Hindús **24**
Mahaxivaratri 25
Dipavali 26
Sankirtan 27

Celebracions Musulmanes **29**
El Ramadà 30
Aïd Al-Fitr 32
Aïd Al-Adha 34
L'Aixurà 35

Celebracions Jueves **37**
Iom Quippur 38
Hanukkà 39

Celebracions Sikhs **41**
El naixement del guru Nanak 42
Baisakhi 44

Celebracions Xineses **45**
Chun Jié 46

Calendaris diversos **47**

Introducció

L'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós, inspirant-se en la UNESCO, afirma i defensa que la diversitat religiosa és una riquesa, especialment si es viu des del diàleg i a través del diàleg. En un moment en què malauradament hi ha un gran nombre de veus que tenen por o que fan por, el coneixement i el reconeixement de l'altre com a algú que m'ajuda a ser, que m'enforteix i que m'enriqueix és més necessari que mai. Aquesta publicació és una eina més per donar a conèixer la diversitat en una de les seves manifestacions més agradables, la celebrativa.

Us presentem una publicació oberta i àgil que vol facilitar que tota la ciutadania pugui accedir d'una forma amena al sentit, característiques i funcionament de les principals celebracions i festes de les tradicions religioses i espirituals presents a la ciutat de Barcelona i a tot Catalunya. Els destinataris en són la població en general, la religiosa i la no religiosa. En una societat plural sovint hom té dificultat per accedir a informació que garanteixi el rigor científic i el respecte envers les creences i conviccions. La informació sobre celebracions religioses és una de les més imprescindibles en el dia a dia i tenint en compte, per exemple, les creixents relacions interreligioses i l'augment del nombre de parelles mixtes. Creiem que, mitjançant la present publicació, serà possible garantir el coneixement i el reconeixement de la diversitat dels quals en resulti un respecte adequat per part dels no religiosos o dels creients d'altres creences envers les maneres de celebrar la fe d'una tradició religiosa determinada. S'hi recullen els elements fonamentals de les celebracions així com els seus preparatius previs. Estem segurs que aquest treball contribuirà a millorar la sensibilització de la població pel que fa al respecte a la llibertat religiosa i serà útil en escoles i llocs de treball així com en l'àmbit del treball social i de la interculturalitat.

El projecte promou el valor del coneixement i del reconeixement de la diversitat religiosa i s'inspira en criteris de laïcitat positiva reconeguts en el marc de Nacions Unides, i més concretament, de la UNESCO, per a una relació respectuosa i adequada amb aquesta diversitat. Es vol que aquesta eina esdevingui un referent privilegiat de consulta per al gran públic i que es vagi actualitzant regularment, de manera que es produeixi la inclusió regular de noves festes així com una ampliació de la informació útil.

L'eina que presentem es pot complementar amb diferents publicacions nostres especialment relacionades amb les celebracions religioses. En primer lloc, amb el **Vine a la Festa – Rituals, cultures i religions del món**, editat el 2008 pel Centre UNESCO de Catalunya i l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós, que és un material pedagògic sobre el Calendari Interreligiós que publiquem cada any i intenta presentar pedagògicament la diversitat religiosa a través de les festes als alumnes de la secundària, i que va ser editat també en castellà, francès i anglès. En segon lloc, les persones interessades per les celebracions poden voler assistir a algun lloc de culte en ocasió de les festivitats religioses. Per aquest motiu, és útil poder consultar el mapa de la diversitat religiosa a Catalunya, elaborat conjuntament per l'ISOR (Institut de Sociologia de la Religió) i la Direcció General d'Afers Religiosos[1], amb informació general, així com els mapes locals de la diversitat religiosa de Barcelona, gestionat i actualitzat per l'Oficina d'Afers Religiosos de l'Ajuntament de Barcelona[2], o d'altres ciutats com Badalona, Blanes, Sabadell, Sant Adrià del Besòs i Santa Coloma de Gramenet, elaborats pel Centre UNESCO de Catalunya. Aquests mapes mostren els llocs de culte situats en els respectius municipis per tradicions i permeten identificar, ubicar i contactar amb els llocs de culte de les principals tradiciones religioses.

En un futur proper, ens proposem completar aquesta iniciativa amb altres eines com ara, per exemple, els pòsters digitals dels llocs de culte, en els quals estem treballant.

Agraïm als autors, els sociòlegs de la religió Joaquim Cervera i Jordi Puig, el seu esforç i generositat durant les entrevistes amb representants de les comunitats i durant la seva recerca. Reconeixem també la tasca de revisió i ajuda dels membres del departament de diàleg interreligiós del Centre UNESCO de Catalunya. Agraïm finalment a la Regidoria de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona el seu suport, sense el qual no hauria estat possible aquesta publicació.

Francesc Torradeflot Freixes
Secretari
Barcelona, 26 de gener de 2012

[1] Vegeu www.isor.cat/diversidad_religiosa/mapa/en_cifras o www20.gencat.cat/portal/site/governacio/menuitem.63e92cc14170819e8e629e30b0c0e1a0/?vgnextoid=42dad854448ad210VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnextchannel=42dad854448ad210VgnVCM2000009b0c1e0aRCRD&vgnextfmt=default
[2] http://w3.bcn.es/dretscivils/0,4022,259064949_760259385_1,00.html

Celebracions Bahais

Fe bahai

La fe bahai (o bahá'í, en la transcripció internacional) és una tradició religiosa nascuda a l'Iran el 1852, a partir de les revelacions rebudes de Mirzà Hussayn-Alí, conegut com a Bahá'u'lláh. Pel fet de tractar-se d'una religió jove (tot i que recull l'herència de les grans religions precedents) i ben organitzada, no podem parlar de branques que hagin desenvolupat festivitats diferenciades. Tenen calendari propi, el calendari bahai, que coincideix amb el calendari gregorià en la durada, però se'n diferencia pel fet que està dividit en dinou mesos de 19 dies –amb 4 o 5 dies "intercalats" segons si és bixest– i que comença amb l'equinocci de primavera, el dia vint-i-u de març.

A Catalunya, la presència de bahais es coneix des de fa dècades, tot i que ha estat en el darrer quart del segle XX que la comunitat ha crescut més notablement. Podem trobar bahais a tot el país, habitualment organitzats en petites comunitats que es troben en cases particulars. En el cas de Barcelona, a més a més de diverses comunitats hi tenen un centre obert al públic.

Les festes

En el cas de la fe bahai, les festivitats són pròpiament considerades com a dies sagrats; de fet, els bahais celebren nou dies sagrats a l'any. Tot seguit presentarem dues de les festivitats: Naw-Rúz i el conjunt de festes de Ridvan. Les nou celebracions bahais són:

No laborables
Naw-Rúz (Cap d'any) 21 de març
Primer dia de Ridván 21 d'abril
Novè dia de Ridván 29 d'abril
Dotzè dia de Ridván 2 de maig
Declaració del Báb 23 de maig
Ascensió de Bahá'u'lláh 29 de maig
Martiri del Báb 9 de juliol
Naixement del Báb 20 d'octubre
Naixement de Bahá'u'lláh 12 de novembre

Finalment, l'altre esdeveniment que presentarem, tot i no ser una festa en sentit estricte, és el dejuni obligatori, que es du a terme durant el dinovè i darrer mes de l'any, l'*Alá*.

Naw-Rúz

Presentació

Naw-Rúz, literalment, significa “any nou” en persa, i és la data tradicional a l’antiga Pèrsia (Iran) de celebració del Cap d’Any. A diferència del calendari gregorià, en el cas del calendari bahai l’any no comença amb l’hivern, sinó amb la primavera, de manera que el Naw-Rúz se celebra coincidint amb l’equinocci de primavera, habitualment el 21 de març. Naw-Rúz és el primer dia del calendari bahai i un dels dies sagrats. És dia no laborable.

Dates

Naw-Rúz se celebra el dia exacte de l’equinocci de primavera en l’hemisferi nord. Aquesta data habitualment és el 20 o 21 de març. Cal tenir present que, en la tradició bahai, igual com en la jueva, el dia comença amb la posta de sol, i no a l’albada. Així, si l’equinocci exacte s’esdevé de nit, però abans de mitjanit, per als bahais Naw-Rúz se celebrarà l’endemà.

Descripció

Durant la diada de Naw-Rúz els bahais s’apleguen als centres o a les cases particulars, per a pregar i fer activitats festives. De fet, no hi ha unes indicacions específiques sobre com cal fer la celebració, cosa que permet certa diversitat segons els costums locals. A banda d’això, com que el darrer mes de l’any és de dejuni, Naw-Rúz és també la festa del final del dejuni, i això fa que sigui habitual celebrar-la amb un bon àpat. A l’Iran, el cap d’any persa se celebra amb un àpat tradicional, que inclou una sèrie d’aliments rituals. En el cas dels bahais de cultura persa, no ens ha d’estranyar trobar aquest tipus de celebració. Pel que fa a la resta, senzillament hi trobarem un dinar de festa major.

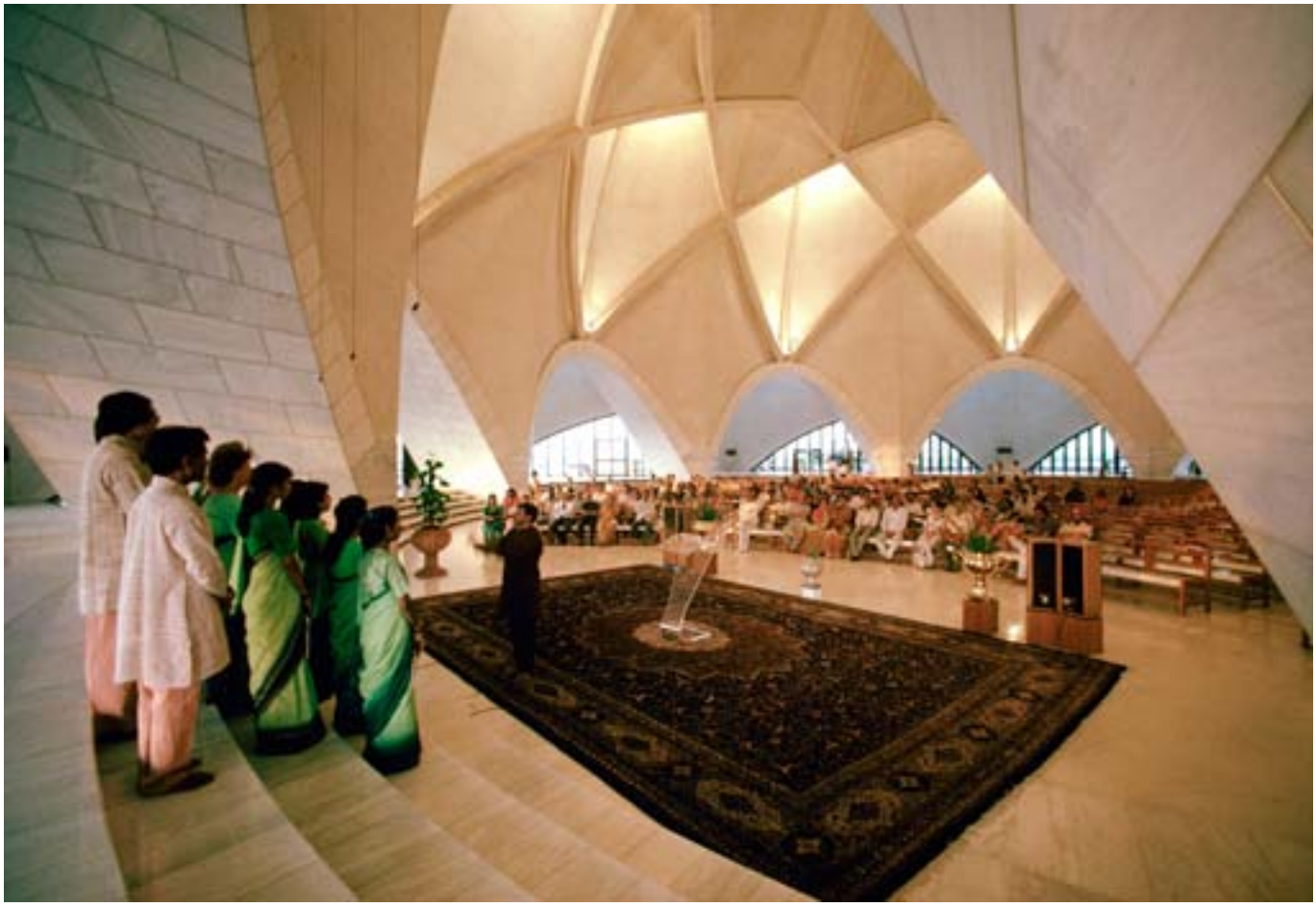

Naw-Rúz

Vocabulari

Nowruz: Naw-Rúz, transcrit segons la forma habitual i actual del persa, poc utilitzada pels bahais.
Báb: literalment “porta”, és el nom que rebia Siyyid Alí Muhammad Shírází, el profeta que avisà de l’arribada de Bahá’u’lláh. Fou aquest profeta el qui proposà la dedicació sagrada d’aquest dia, posteriorment confirmada per Bahá’u’lláh.

Objectes

Més enllà del dinar, i dels textos sagrats durant les pregàries, no hi ha cap objecte específic necessari per a la celebració del Naw-Rúz.

El Naw-Rúz a Catalunya

El Naw-Rúz és una festa que se celebra en comunitat, o en família. Això fa que les trobades es facin a les cases particulars, o bé als temples, si n’hi ha. Acostumen a reunir-se grups de no més de quinze persones, i reciten les lectures pròpies de la pregària. La llengua de culte és el català o el castellà, en funció dels membres de cada comunitat.

Com participar-hi?

La festa de Naw-rúz és oberta, però en tant que es fa en petits grups o en domicilis particulars, és difícil introduir-s’hi sense invitació. Tot i això, el Centre Bahai de Barcelona convida cada any a participar en la seva celebració, i pot ser una bona oportunitat per a conèixer la comunitat bahai.

Ridvan

Presentació

Ridvan és la celebració més important del calendari bahai, en què es commemora la declaració, el 1863, de Bahá'u'lláh com el profeta anunciat pel Báb. Exiliat per força durant 10 anys a Bagdad, Bahá'u'llah fou forçat de nou per les autoritats turques a traslladar-se, aquest cop a Constantinoble, intentant així fer decaure el moviment espiritual que s'anava creant al voltant seu. Dotze dies abans de la partida, es trobà amb els seus seguidors en uns jardins a prop del Tigris –als afores de Bagdad–, i allà els anuncià que ell era el profeta esperat. Aquests jardins foren anomenats des de llavors com els Jardins de Ridvan (paradís, en àrab), i d'aquí en prengué el nom la festivitat.
Ridvan dura dotze dies, però d'aquests n'hi ha tres que tenen una importància major, i que formen part de les celebracions bahais: el primer, novè i dotzè dia de Ridvan. Per als bahais, el Ridvan és la seva festivitat més important, molt per sobre de les altres.

Dates

La festa del Ridvan comença a la posta de sol del dia 20 d'abril i acaba a la posta de sol del dia 2 de maig. Les principals festivitats del Ridvan són el primer (21 d'abril), el novè (29 d'abril) i el dotzè dia (2 de maig).

Descripció

Els dotze dies de Ridvan conformen un temps de pregària i de celebració. Això és especialment així els tres dies festius, on tradicionalment els bahais s'apleguen per a pregar, així com per a compartir àpats de festa.

Vocabulari

Jardins de Najibiyyih: nom oficial dels Jardins de Ridvan, als afores de Bagdad. Actualment acullen un complex hospitalari.
Constantinoble: actual Istanbul, capital històrica de l'Imperi Turc. Antigament s'havia anomenat també Bizanci.

Objectes

Més enllà del dinar, i dels textos sagrats durant les pregàries, no hi ha cap objecte específic necessari per a la celebració del Ridvan.

El Ridvan a Catalunya

El Ridvan és una festa que se celebra en comunitat, o en família. Això fa que les trobades es facin a les cases particulars, o bé als centres, si n'hi ha. Acostumen a convidar familiars i amics per compartir aquesta celebració i es reciten les lectures i pregàries pròpies de la pregària, juntament amb música i cants. La llengua de culte és el català o el castellà, en funció dels membres de cada comunitat.

Com participar-hi?

Les comunitats bahais poden fer celebracions a cel obert en ocasió del Ridvan, la tarda del 28 d'abril, i aquesta pot ser una bona ocasió per a compartir i conèixer aquesta festa ja que tothom és convidat a assistir-hi.

El dejuni

Presentació
Els bahais, igual que altres religions mediterrànies, dediquen un temps a l'any a la pràctica del dejuni. En el seu cas, aquest es du a terme durant el darrer més de l'any, anomenat Alá (Sublimitat). L'objectiu del dejuni no és altre que dedicar el mes d'Alá a la pregària i la meditació, i tot bahai ha de procurar observar si en el seu dia a dia compleix amb allò que Déu li demana i, si no, procurar esmenar-ho.

Dates
El dejuni abraça tot el mes bahai d'Alá –és a dir, 19 dies, que comença el 2 de març i acaba el 20 de març. L'endemà, el 21 de març, se celebra el Naw-Rúz.

Descripció
Segons indicà Bahá'u'lláh, el dejuni dels dinou dies obliga els bahais a no ingerir cap tipus de sòlid o líquid, i tampoc fumar, des de la sortida del sol fins a la posta. Aquest dejuni és obligatori per a tots els bahais, tot i que n'estan exempts els menors de 15 anys i els majors de 70 anys, els malalts, les persones que duen a terme feines especialment dures, i les dones que estan embarassades, estan alletant els fills o bé tenen la menstruació.

Vocabulari
Kitáb-i-Aqdas: llibre on es recullen les lleis de Bahá'u'lláh, i on hi ha les indicacions sobre el dejuni.

Objectes
Més enllà dels textos sagrats durant les pregàries, no hi ha cap objecte específic necessari per a l'observança del dejuni.

El dejuni dels dinou dies a Catalunya
La comunitat bahai catalana observa el dejuni, però com que són una comunitat poc visible, es fa difícil prendre'n consciència. Tot i això, és en l'àmbit laboral on és senzill descobrir-ho, sobretot en les empreses on hi ha tradició de compartir els àpats. En aquells sectors on és possible, no és estrany que les persones que dejunen demanin modificar els horaris laborals, o fins i tot compensar alguns festius, per a evitar cansaments innecessaris.

Com participar-hi?
El dejuni és una obligació per a tot bahai, però es du a terme de forma individual. És per això que es fa difícil participar-hi si no s'és membre de la comunitat. Al final del dejuni, però, se celebra la festa de Naw-Rúz, i és aquí on es pot compartir la celebració amb els bahais.

Celebracions Budistes

Budisme

El budisme és una tradició religiosa nascuda a l'Índia a partir dels ensenyaments de Siddharta Gautama, conegut com el Buda (en sànscrit i pali, "aquell que s'ha despertat"), i que s'originà entre els segles VI i IV aC. Actualment, el budisme és una tradició religiosa molt arrelada a l'extrem orient, sobretot en països com el Tibet, Japó, la Xina, Cambotja, Tailàndia, Singapur o Corea, però que s'ha estès a molts altres territoris, i notablement als països occidentals.

L'antiguitat del budisme, i la seva gran dispersió territorial, han afavorit que avui en dia puguem observar una gran diversitat dins el budisme. D'una banda, hi ha la diversitat pel que fa a les creences i les pràctiques que se'n deriven: és en aquest sentit que parlem, per exemple, de les grans branques del budisme, que són el budisme Theravada, el budisme Mahayana i el budisme Vajrayana (tot i que aquest darrer és considerat a vegades com a part del Mahayana). De l'altra banda, però, no hem de perdre de vista la gran diversitat cultural, que fa que budismes que formen part de la mateixa branca, com el budisme Zen japonès respecte a alguns budismes xinesos, siguin percebuts com a formes molt diferenciades pel fet de pertànyer a cultures diferents.

A Catalunya el budisme ens arriba per dues vies molt diferents: en primer lloc, a causa de l'atracció pel món oriental, el budisme penetra en alguns sectors de les classes mitjanes catalanes, sobretot a partir dels anys 1970. En segon lloc, i de forma més tardana, la immigració procedent de països de tradició budista fa créixer també la comunitat budista catalana. Així com aquesta segona població es concentra sobretot en les zones industrialitzades i amb més activitat econòmica del país, la primera es troba arreu de Catalunya, a vegades fins i tot en entorns rurals, ja que la proximitat amb la natura és un valor de gran importància per als budistes.

Les festes

El primer que cal dir és que el budisme és una religió amb moltes festes i celebracions. Tanmateix, això no vol dir pas que tots els budistes celebrin totes les festes: tot depèn de la branca budista i el context cultural al qual es pertanyi, i encara dins de cada branca hi trobaríem diferències. A més, no tots els budistes celebren les mateixes festes els mateixos dies: per exemple, hi ha tradicions budistes que utilitzen el calendari lunar, i d'altres el solar. D'aquesta manera, si volguéssim comptar quantes festes hi ha en total en un any, gairebé ens seria impossible.

Tot seguit, presentarem dues celebracions que tenen la característica que són comunes a tot el budisme: Vesak (el naixement de Buda) i Parinirvana (l'assoliment del Nirvana per part de Buda i la seva mort). D'altres festes pròpies del budisme són la celebració d'any nou (una festa amb molt arrelament independentment dels països i els calendaris), Asalha Puja –Cho Kor en tibetà (la celebració dels primers ensenyaments de Buda) o els Uposatha (dies d'observança, celebrats periòdicament). Cal fer notar que els noms de les festivitats poden variar per la gran diversitat lingüística dins el budisme.

Vesak

Presentació

Vesak (*Vesākha* en pali i *Vaiśākha* en sànscrit) és una de les principals celebracions budistes. El seu nom prové d'un dels mesos del calendari hindú, i en aquesta festa, en funció de la branca budista, es pot celebrar el naixement de Buda, la il·luminació de Buda, és a dir, el trencament del cercle de reencarnacions per part de Buda i fins la seva pròpia mort. Al Japó es coneix com a *Hanamatsuri*, i a Corea com a *Seokga tansinil*.

Dates

Vesak se celebra la primera lluna plena sota la constel·lació de Taure. La data exacta de la festa varia força en funció del tipus de calendari lunar que s'utilitzi (és a dir, que pot ser que mentre unes comunitats ja ho hagin celebrat, altres encara estiguin a l'espera). En general, s'acostuma a celebrar un dia de maig, tot i que també no és estrany que se celebri el juny. A la Xina, Corea i el Japó se celebra cada any el 8 d'abril. A Catalunya s'acostuma a celebrar més tard, entre maig i juny d'acord amb la majoria de budistes que es de tradició tibetana, però també es poden trobar comunitats d'altres corrents que ho facin el 8 d'abril o en alguna altra data entre abril i maig.

Descripció

La celebració més habitual del Vesak és l'assistència als temples, on es reciten mantres, es prega i es practiquen diverses devocions a les imatges de Buda, com l'ofrena d'espelmes, flors o espècies. En alguns temples és tradicional la col·locació d'una imatge representant el Buda infant. Durant el Vesak, és habitual l'alimentació vegetariana (més enllà dels que són vegetarians habitualment) i en alguns països, com Sri Lanka, s'alliberen animals, com a símbol d'alliberament de tots aquells que estan empresonats o viuen sotmesos a algun tipus d'opressió.

Vesak

Vocabulari

Torana: estructures de llums que s'instal·len pels carrers de les ciutats de Sri Lanka durant la celebració del Vesak.
Ama-Cha: te d'hortènsia, que es pren al Japó en ocasió del Vesak.
Kheer: arròs dolç, que se serveix aquest dia al Nepal i l'Índia.

Objectes

Es fa difícil determinar uns objectes concrets per al Vesak, ja que la diversitat del budisme fa impossible poder parlar d'uns elements comuns en aquest cas (fins i tot la presència d'imatges de Buda no és un element comú). Tot i això, sí que sembla que el que és comú és el fet de tenir objectes: aquests poden ser ofrenes, aliments o vestuari ritual.

El Vesak a Catalunya

La diversitat del budisme català (hi ha presència de totes les escoles, i de tradicions culturals de diversos països) fa que el Vesak se celebri de moltes formes. Tot i això, en general les celebracions es fan als centres budistes, de manera que és una festa no gaire visible. A Barcelona, els darrers anys, se celebra una gran festa al carrer oberta a tothom.

Com participar-hi?

Molts centres budistes conviden a participar en els seus actes, i festes com aquesta no en són una excepció. El més senzill és acostar-se a algun d'aquests centres, i demanar si fan algun tipus de celebració, i de quina manera s'hi pot participar.

Parinirvana

Presentació
Parinirvana és la commemoració de l'assoliment, per part de Buda, del Nirvana, el trencament del cicle de renaixements, que s'acomplí totalment en el moment de la seva mort física. És una festa especialment viscuda en les comunitats Mahayana, mentre que en la branca Theravada a vegades no se celebra (i es trasllada la commemoració al dia de Vesak).

Dates
Com les altres festes budistes, la data és variable, i amb diferències entre les comunitats. En general, però, se celebra entre els dies 8 i 15 de febrer, tot i que algunes comunitats ho fan el 18 del mateix mes.

Descripció
El Parinirvana és la festa de la il·luminació, i és per això que és tradicional la presència de la llum en la celebració. En alguns països, els temples són a les fosques, i al final de la pregària s'encenen tots els llums. El Parinirvana és també la celebració en què es recorden les persones properes que ja han mort i, en aquest mateix sentit, se la coneix com "la festa de la vida".

Vocabulari
Buda Shakyamuni: Buda rep diversos noms, en funció de l'element concret de la seva vida que es vol subratllar. En aquest cas, Shakyamuni ("savi del clan dels Shakya", en sànscrit) fa referència al Buda il·luminat, és a dir, aquell que quan mori ja no tornarà a la roda de reencarnacions.
Mahaparinibbana Sutta: text on s'explica la mort física de Buda.

Objectes
És habitual que, en les celebracions del Parinirvana, els participants portin fotografies de familiars o persones pròximes que ja han mort, i que preguin per ells durant l'oració.

El Parinirvana a Catalunya
La diversitat del budisme català (hi ha presència de totes les escoles, i de tradicions culturals de diversos països) fa que el Parinirvana se celebri de moltes formes. Tot i això, en general les celebracions es fan als centres budistes, de manera que és una festa no gaire visible.

Com participar-hi?
Molts centres budistes conviden a participar en els seus actes, i festes com aquesta no en són una excepció. El més senzill és acostar-se a algun d'aquests centres, i demanar si fan algun tipus de celebració, i de quina manera s'hi pot participar.

Celebracions Cristianes

Cristianisme

El cristianisme és la religió que neix dels ensenyaments que Jesús de Natzaret (altrament anomenat Jesucrist, o Crist) predicà entre els jueus a la Palestina romana en temps de l'emperador August. El cristianisme, perseguit inicialment, acabà sent la religió oficial de l'imperi, fet que n'explica la seva presència en tota l'àrea mediterrània. S'estengué posteriorment per Europa i, ja a partir del segle XV, per Amèrica. Els processos colonitzadors del segle XIX el portaren arreu del món colonitzat, si bé actualment ha quedat en molts d'aquests països com a religió minoritària.

El cristianisme és una religió dividida en branques o esglésies. La primera divisió es produí entre el cristianisme oriental (que agrupa les esglésies ortodoxes i altres esglésies orientals menors) i el cristianisme occidental (també anomenat catòlic, o romà). De l'església catòlica se n'escindiren diversos grups, amb menor o major èxit, i el segle XVI s'hi produí el cisma de la Reforma Protestant, que va donar lloc a l'aparició de les esglésies protestants o evangèliques. Dins aquest protestantisme també anaren apareixent nous col·lectius, tot i que aquests no es consideren escindits ja que segueixen formant part de les esglésies protestants. Posteriorment, ja al segle XX, es crearen altres branques del cristianisme, com l'Església Adventista, els testimonis de Jehovà o els mormons.

A Catalunya, la presència del cristianisme l'encapçala l'església catòlica, present aquí ja dels temps de l'Imperi Romà. Malgrat la presència minoritària d'alguns grups no catòlics a l'edat mitjana, o en temps de la Reforma, la diversitat cristiana no serà efectiva fins ben entrat el segle XIX, amb l'arribada de missioners protestants. Actualment hi ha presència al nostre país de la major part d'esglésies cristianes, sobretot (però no només) a causa dels processos migratoris dels segles XX i XXI.

Les festes

El paper de les festes en el cristianisme és molt important, perquè permeten ordenar l'any litúrgic, és a dir, l'ordre de pràctiques religioses que es duen a terme durant l'any. Així, per exemple, en el cas catòlic, la celebració del Nadal (naixement de Jesús) marca l'inici del temps de Nadal a les esglésies, fins el dia del Baptisme del Senyor. Després hi ha un lapse, el temps ordinari, fins el Dimecres de Cendra, que inicia el temps de Quaresma. El període quaresmal acaba en la Setmana Santa, de Diumenge de Rams a Diumenge de Pasqua, el qual obre el temps pasqual. A banda d'això, també són importants les celebracions puntuals, dedicades a sants o advocacions marianes (per exemple, en el cas catòlic) o a dates històriques (per exemple, en el cas protestant).

Com que de festes n'hi ha moltes, i de grups cristians també, tot seguit en ressenyarem una mostra, si bé cal tenir present que no tots els cristians celebren les mateixes festes; si les celebren, pot ser que no les celebrin igual, o pel mateix motiu; finalment, que fins i tot celebrant-les igual, pot ser que no les celebrin el mateix dia, ja que no tots els cristians utilitzen el mateix calendari.

Tot seguit, presentem Nadal, Epifania, Pasqua, el Dia de la Reforma i els Congressos dels testimonis de Jehovà.

Nadal

Presentació

Nadal, del llatí Christi Natalis (en altres llengües: Noël, Navidad, Natale, Christmas o Weihnachten), és la festa que commemora el naixement de Jesús que, segons la tradició, s'esdevingué a la ciutat de Betlem de Judea en una data propera al solstici d'hivern.

Dates

Tradicionalment el Nadal se celebra el 25 de desembre. Tot i això, com que les diferents esglésies cristianes no utilitzen el mateix calendari, això fa que el 25 de desembre del calendari julià se situï el dia 7 de gener del calendari gregorià, el d'ús comú a Occident. Això no s'ha de confondre amb el fet de celebrar el Nadal en la festa de l'Epifania, el dia 6 de gener, costum propi d'altres esglésies, com l'Armènia.

Descripció

L'element central de la celebració del Nadal és la trobada dels cristians a l'església, durant el matí. En el cas catòlic, però, també hi ha la tradició d'assistir-hi la nit abans, vora la mitja nit, en lloc del matí del dia 25, en un acte popularment conegut com a Missa del Gall. En el cas dels catòlics i els ortodoxos, sobretot, és habitual que aquesta celebració sigui especialment solemne, i d'una llargada superior a les habituals dels diumenges.

El dia de Nadal també és tradicional passar-lo en família. Generalment el dia de Nadal es fa un gran dinar familiar, si bé en alguns llocs la tradició és fer un gran sopar la nit abans, el dia 24.

Més enllà de l'àmbit religiós, el Nadal ha generat també un gran nombre de manifestacions culturals, de gran riquesa i diversitat en els diversos països de celebració.

Nadal

Vocabulari

Nadala: cançó de temàtica nadalenca, sovint de caràcter popular i tradicional.
Pastorets: obra de teatre, de caràcter popular, on la trama se situa en el moment del naixement de Jesús, i que té els pastors com a protagonistes.
Cant de la Sibil·la: cant tradicional que es du a terme durant la missa de Nadal en algunes esglésies catòliques catalanes. El 2010 el Cant de la Sibil·la va ser declarat Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la UNESCO.

Objectes

Pessebre: representació idealitzada i bucòlica del naixement de Jesús. Pot ser fet de figures escultòriques, sovint de petites dimensions, o bé representat per persones (anomenat llavors pessebre vivent).

El Nadal a Catalunya

Com que la celebració del Nadal és molt tradicional al nostre país, es viu de forma molt generalitzada. És un dia d'especial afluència a les esglésies, i en el cas catòlic sobretot a la nit, a la Missa del Gall. Cal fer notar que la celebració del Nadal ha transcendit l'àmbit religiós, de manera que moltes de les expressions nadalenques més visibles tenen poc o res a veure amb el seu origen cristià inicial.

Com participar-hi?

La participació en les activitats religioses de Nadal es pot fer a través de l'assistència a les celebracions de les diferents esglésies, o bé a través de les activitats de caràcter religiós que aquestes mateixes comunitats religioses organitzin, com ara concerts de música religiosa, mostres de pessebres. El Nadal és una bona oportunitat per a aproximar-se a la cultura i l'espiritualitat cristiana, si bé es recomana que, davant el gran nombre d'activitats d'aquelles dates, hom s'asseguri que l'entitat organitzadora sigui de caràcter religiós i no merament comercial o folklòrica.

Epifania

Presentació

La paraula Epifania ve del grec (*epiphaneia*), i significa manifestació. En la tradició cristiana, l'Epifania és la celebració del moment en què Jesús es manifesta com a Messies davant del poble, fet que s'identifica, o bé amb la visita que li fan els mags (que són els primers que el visiten pel fet de ser qui és) o bé amb el baptisme de Jesús. Aquesta festa també és coneguda com a Teofania (*theophaneia*), que significa "visió de déu" o bé, popularment, entre els catòlics, com el Dia de Reis.

Dates

L'epifania se celebra el dia sis de gener, si bé cal tenir en compte que, fent ús del calendari Julià, habitual en les esglésies ortodoxes, el 6 de gener coincideix amb el 19 de gener del calendari Gregorià, comú a Occident. Antigament era tradició que en algunes esglésies, com la catòlica, l'Epifania se celebrés durant vuit dies seguits, tot i que aquest costum s'ha anat perdent.

Descripció

L'Epifania és una celebració d'una gran importància per al cristianisme, si bé l'augment de popularitat del Nadal ha anat fent que en molts llocs anés perdent protagonisme. En les esglésies orientals, però, s'hi ha mantingut millor el pes d'aquesta diada i és la tercera celebració més important de l'any, després de la Pasqua i la Pentecosta. En aquestes esglésies, la celebració comença el dia abans, amb un dejuni que dura fins al vespre. L'endemà, a banda de les celebracions a l'església, també és tradició fer l'acte de benedicció de les aigües en algun riu o llac, o al mar. Amb aquesta mateixa aigua seguidament es fa la benedicció de la casa. També és tradicional que en aquesta data se celebrin baptismes.

En el cas de l'església catòlica, la celebració de l'epifania no té la mateixa importància, si bé s'ha conservat com una de les dates assenyalades del calendari. Durant aquest dia els fidels assisteixen a una celebració especial a les esglésies, i és tradicional que, després, es faci un dinar en família. En el cas catòlic, la celebració del Baptisme de Jesús no es fa coincidir amb aquest dia, sinó amb el primer diumenge posterior al 6 de gener.

A banda de les activitats estrictament religioses, l'Epifania també es caracteritza per diversos trets culturals, com la tradició de la visita dels Reis Mags a les cases per a deixar regals als infants (i per als quals s'organitzen cavalcades la nit anterior), o bé la tradició del tortell de Reis.

Epifania

Vocabulari

Processó de la creu: processó, pròpia de les esglésies orientals, que es du a terme el dia de l'Epifania. El nom prové del fet que va encapçalada per una gran creu, a la qual es dedica la processó.
Reis Mags: interpretació popular dels personatges que, segons la Bíblia, foren els savis que visitaren Jesús. La tradició ha volgut que fossin tres, que fossin reis i que cada un representés una ètnia diferent.
Cavalcada de Reis: gran desfilada de carrosses i comparses amb què es dóna la benvinguda als Reis Mags als barris i pobles.

Objectes

Tortell de Reis: postres tradicionals, fet de pasta fullada o de brioix, tradicionalment farcit de massapà. Al seu interior s'hi amaguen una figureta i una fava seca, i la mainada juga a tenir sort i mirar de trobar la primera, i no trobar la segona.

L'Epifania a Catalunya

La celebració de l'Epifania a Catalunya ve molt marcada per la tradició dels Reis Mags, que ha transcendit l'àmbit religiós, i que s'ha integrat en el conjunt de celebracions populars del Nadal, convertint aquesta diada en una espècie de fi de festa. Tanmateix, a les esglésies catòliques es fa una celebració especial aquell dia. A les esglésies ortodoxes la festa es viu amb una intensitat més religiosa, si bé circumscrita a les activitats que es duen a terme a l'interior dels centres de culte.

Com participar-hi?

Més enllà de les celebracions que transcendeixen l'àmbit religiós, la participació en la festa de l'Epifania es pot fer a través de l'assistència als actes religiosos que se celebren a les esglésies. Cal tenir present, en el cas de les esglésies orientals, que és un dia on es poden produir aglomeracions de fidels, de manera que si es vol demanar una atenció personalitzada (per a entrevistar un responsable, o per a demanar més informació sobre la confessió) és millor optar per un altre dia.

Pasqua

Presentació

La Pasqua (també Pasqua Florida o Diumenge de Pasqua) és la celebració de la resurrecció de Jesús, que la Bíblia explica que fou al cap de tres dies d'haver mort crucificat. És per aquest motiu que, per a la major part de cristians, aquesta és la festa més important del calendari. Pel que fa al nom, deriva de la festa jueva de Pésah, i s'ha mantingut amb aquesta arrel en diversos idiomes: Pascua, Pasqua, Pâques, si bé en d'altres, com l'anglès, no es manté l'etimologia original. En aquest cas la Pasqua es coneix com a Easter, nom d'origen germànic.

Dates

El Diumenge de Pasqua se celebra el primer diumenge després de la primera lluna plena després de l'equinocci de primavera. Això fa que, si prenem el dia 21 de març com a data habitual de l'equinocci, el Diumenge de Pasqua es pugui situar entre el 23 de març (com a data més primerenca) i el 25 d'abril (en cas d'haver d'esperar tot un mes lunar més tota una setmana sencera). La data de la Pasqua és molt important, ja que permet calcular l'inici de la Quaresma (quaranta dies abans, el Dimecres de Cendra) i la Pentecosta, (també anomenada Pasqua de Pentecosta o Pasqua Granada, cinquanta dies més tard). Pel que fa a les esglésies ortodoxes, la tradició de prendre el dia 21 de març com a data de l'equinocci, al marge del càlcul astronòmic, ha fet que aquestes esglésies, que segueixen el calendari Julià, no celebrin la Pasqua el mateix dia que les catòliques.

Descripció

La celebració de la Pasqua és força diferent en funció de les esglésies. En el cas de la celebració catòlica, aquesta tradicionalment comença la nit abans, amb una celebració anomenada Vetlla Pasqual, on es fa una cerimònia de la llum, com a símbol de resurrecció. També a la Vetlla Pasqual se celebra l'Eucaristia, que no se celebrava des del dimecres anterior, i es beneeixen els ciris pasquals.

En les celebracions orientals, també és present aquesta celebració nocturna la vigília del diumenge, i també s'hi fa una cerimònia dedicada a la llum. A diferència dels catòlics, però, el Diumenge de Pasqua és un dia on s'acostuma a fer una processó, bé al voltant de l'església, bé pels carrers de l'entorn.

És interessant fer notar que no tots els cristians, però, celebren la Pasqua: els testimonis de Jehovà commemoren el Sant Sopar, però no la Pasqua, i diversos grups protestants no la celebren, ja que la consideren una celebració pagana d'origen jueu.

Pasqua

Vocabulari

Eucaristia: nom catòlic del ritus que evoca el darrer sopar de Jesús abans de ser arrestat. A les esglésies orientals s'anomena Divina Litúrgia, i a les protestants, Sant Sopar o Servei Diví, entre d'altres.
Cant de l'Àngel: cant tradicional que es du a terme durant la Vetlla Pasqual, sobre el text d'una pregària de Pasqua, el Regina Coeli. Normalment la interpretació és a càrrec d'un nen vestit d'àngel.
Caramelles: cantada popular de cançons el matí del dia de Pasqua. Els cantaires s'agrupen en grups de caramellaires, i van pels carrers cantant cançons de temàtica religiosa però també popular.

Objectes

Ciri pasqual: ciri de grans dimensions, que s'encén durant la vetlla pasqual, i que resta encès a l'església fins la Pentecosta.
Mona de Pasqua: postres típiques. Antigament amb forma de tortell, actualment pot ser de qualsevol forma i ingredients. L'element més característic és la presència d'ous, bé pintats, bé ous d'altres materials, com la xocolata.

La Pasqua a Catalunya

La celebració tradicional de la Pasqua a Catalunya és la catòlica, i al seu voltant s'han anat creant les diverses tradicions. Així, en alguns llocs de Catalunya és tradicional que, durant la Vetlla, es faci el Cant de l'Àngel. Igualment, en l'àmbit popular, el Diumenge de Pasqua es caracteritza pels cants de caramelles, per la celebració d'un dinar familiar (amb el xai com a aliment tradicional) i per les postres típiques de la mona de Pasqua.

Com participar-hi?

Les celebracions de Pasqua, per la seva significació, són totes festives. Així doncs, es pot participar assistint a les vetlles pasquals (de qualsevol de les esglésies cristianes que la celebren) o bé acompanyant les manifestacions de caràcter més popular del matí de Pasqua.

El dia de la Reforma

Presentació

El 31 d'octubre de 1517, Martí Luter féu públiques les conegudes com a 95 tesis, que era un document on denunciava els greus abusos de l'església catòlica de l'època. Aquest fet és considerat com l'inici simbòlic de la Reforma protestant, i per aquest motiu aquest dia se celebra a les esglésies evangèliques com a data històrica de la seva comunitat.

Dates

El dia de la Reforma se celebra invariablement el 31 d'octubre, si bé pot ser que, per motius pràctics de les comunitats, els actes es duguin a terme des del diumenge anterior fins al diumenge posterior.

Descripció

Més enllà d'algunes esglésies protestants històriques, que sí celebren la data amb una cerimònia religiosa específica, la celebració del dia de la Reforma és una festivitat d'origen històric, de caràcter institucional, o fins i tot lúdica. Algunes esglésies organitzen xerrades sobre el protestantisme, d'altres conviden responsables polítics i socials a assistir als seus actes, s'aprofita la data en cas que es vulgui fer un homenatge a alguna persona de rellevància... No hi ha, però, cap forma fixa ni compartida de celebrar l'efemèride.

Vocabulari

Indulgència: en el catolicisme, la indulgència és un premi per al cristià, que només pot oferir el Papa de Roma, i que li hauria de permetre una millor arribada al cel un cop mori. Si bé les indulgències es guanyaven amb actes d'oració o de pietat, Luter denuncia que també són objecte de mercadeig i motiu d'enriquiment fraudulent de l'església. El conflicte sobre les indulgències serà l'espurna que encengué el procés de la Reforma.

Objectes

No hi ha cap objecte específic propi de la celebració d'aquesta festivitat.

El Dia de la Reforma a Catalunya

La celebració del Dia de la Reforma a Catalunya és força recent, de manera que no hi ha encara tradició sobre la manera de celebrar-ho. És habitual que les esglésies organitzin actes i, en el cas de les esglésies mínimament arrelades als municipis, que els actes siguin organitzats amb el suport de les administracions, i amb l'objectiu de visibilitzar el protestantisme i afavorir la relació entre les esglésies evangèliques i la resta de la societat civil.

Com participar-hi?

És habitual que es facin actes en aquesta diada en moltes de les esglésies evangèliques. Igualment, el Consell Evangèlic de Catalunya organitza cada any algun acte de caràcter més institucional. Val la pena informar-se'n directament.

Els congressos dels testimonis de Jehovà

Presentació

Si hi ha una festivitat per la qual són coneguts els testimonis de Jehovà són els seus congressos. Celebrats anualment, són un gran punt de trobada de tota la comunitat, i un moment de compartir la fe més enllà de les congregacions locals.

Dates

Pels volts del juliol, durant el cap de setmana. No hi ha una data fixa, ja que s'escull en funció de la disponibilitat de l'espai, de les necessitats dels membres, etc.

Descripció

Els congressos són l'activitat més multitudinària que organitzen els testimonis de Jehovà. Se celebren arreu del món en dates similars, i agrupen els membres que pertanyen a les congregacions d'una mateixa zona. Durant els congressos el que es fa sobretot són xerrades i classes, centrades totes elles en l'estudi bíblic. Els formadors acostumen a ser persones convidades expressament, que pertanyen a congregacions d'altres països, i als quals se'ls reconeix una gran formació i uns bons coneixements sobre la temàtica. Durant els congressos és quan es duen a terme els bateigs dels nous membres, de forma col·lectiva i per immersió.

Els congressos dels testimonis de Jehovà

Vocabulari

Publicador: és la tasca de difondre el missatge cristià. Els testimonis de Jehovà són cridats a fer de publicadors, oferint informació sobre la Bíblia i sobre els recursos que ofereix la comunitat.

Jehovà: és el nom de Déu segons la tradició jueva. De fet, com que els textos hebreus antics només contenen les consonants, els estudiosos plantegen diverses possibilitats, les més conegudes de les quals són Jehovà o Yahvè.

Objectes

La Torre de Guaita: revista dels testimonis de Jehovà, editada en més de dos-cents idiomes, i que és la principal eina de comunicació de la comunitat arreu del món. Des del 2012 es publica també en català.

Els congressos dels testimonis de Jehovà a Catalunya

La major part de les congregacions de Catalunya formen part de les zones de Barcelona i de Girona. A l'hora d'organitzar els congressos, el que es fa és convocar la trobada a Barcelona, i distribuir els participants en els diversos caps de setmana. Actualment se celebren en dos caps de setmana consecutius, i l'emplaçament escollit els darrers anys ha estat el Palau Sant Jordi, de Barcelona. Es calcula que entre els dos caps de setmana poden assistir al congrés unes 30.000 persones. Anteriorment havien fet ús d'altres espais, com el Camp Nou del F.C. Barcelona.

Com participar-hi?

Els congressos són trobades dels membres de les congregacions, però els testimonis de Jehovà ho aprofiten per a convidar a tota aquella persona que tingui interès en conèixer qui són els testimonis de Jehovà. Tot el que cal és presentar-se al lloc de celebració del congrés, i informar la persona de l'entrada del motiu de la visita. Sols es demana dur un vestuari correcte, i tenir una actitud oberta i respectuosa.

Celebracions Hindús

Hinduisme

Sanatana Dharma ("ordre etern") o hinduisme és el nom que reben, tradicionalment, tot un gran conjunt de tradicions espirituals i filosòfiques, que tenen en comú un mateix origen geogràfic (la regió o península de l'Hindustan), així com alguns referents històrics (com, per exemple, alguns textos clàssics, com els Vedes o la Bhagavad Gita). L'hinduisme, nascut sobretot a partir de la transmissió de diversos mites, no té fundador, i té algunes creences i conceptes comuns, com els de karma, el samsara, l'atman i el Brahman. Així, l'hinduisme està dividit en un gran nombre de tradicions diferenciades, moltes de les quals conviuen des de fa segles.

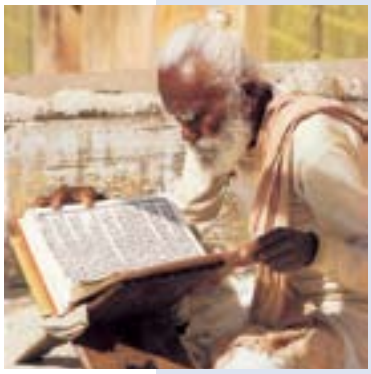

L'hinduisme, propi del subcontinent indi, actualment es troba present arreu del món, bé pels moviments migratoris indis, tant els que es van dur a terme durant la colonització com els dels processos migratoris més recents, bé per l'atracció que l'espiritualitat índia va provocar a les societats occidentals, sobretot a partir del darrer terç del segle XX. És en aquest sentit, i lligat amb el que hem comentat sobre la diversitat interna de l'hinduisme, que hem de fer esment de l'existència de diversos grups del que podríem anomenar "hinduisme occidentalitzat", és a dir, formes d'hinduisme nascudes i desenvolupades en països occidentals, a partir dels ensenyaments de mestres de l'Índia. En els nostres països, són aquests precisament els que tenen una major presència pública, i per això ens hi centrarem a l'hora de presentar les diverses festivitats.

En el cas de Catalunya, l'hinduisme és present en moltes comarques, tot i que de forma difusa, ja que no hi ha a tot arreu centres hindús com a tals. La major part d'aquests centres són a la zona de Barcelona i les grans ciutats del país.

Les festes

Les festes hindús, si bé n'hi ha algunes relacionades amb les estacions i èpoques de l'any, en general fan referència a les divinitats hindús, o bé commemoren fets i esdeveniments de la mitologia hindú. I, com que el conjunt de l'hinduisme aplega un bastíssim nombre de divinitats i d'efemèrides, la llista completa de festivitats seria difícil d'agrupar. En tot cas, aquí ens centrarem en aquelles festes que, o bé tenen una caràcter més comú a tot l'hinduisme, o bé són celebrades per aquells grups amb més representació a casa nostra. I, entre aquestes, cal destacar: Makar Sankrati (que se celebra coincidint amb el solstici d'hivern), Mahaxivaratri (festivitat dedicada a Xiva), Dipavali (festivitat de la llum), Krixna Janmaashtami (celebració del naixement de Krixna), o el Ratha-Yatra (festivitat dedicada a Jagannath). Més enllà de les festivitats pròpiament dites, també val la pena fer esment d'algunes pràctiques hindús amb força visibilitat, com el Sankirtan (activitats en públic de pregària i difusió).

Tot seguit presentarem Mahaxivaratri, Dipavali (o Divali) i el Sankirtan.

Mahaxivaratri

Presentació

La celebració de Mahaxivaratri és una festivitat dedicada a Xiva. Segons explica la llegenda, fou el mateix Xiva el qui digué que aquest era el seu dia preferit, i per això cada any se celebra en el seu honor.

Dates

El Mahaxivaratri se celebra la 13a nit i el 14è dia després de la lluna nova del mes de *maagha* (o, en algunes tradicions, del mes de *phalguna*). En el nostre calendari això se situaria pels volts de febrer, tot i que és una data força variable.

Descripció

La festivitat del Mahaxivaratri se celebra, principalment, de tres maneres: en primer lloc, amb una nit de vetlla, que es dedica a l'oració a Xiva. Durant el dia, en molts llocs és habitual fer dejuni. Finalment, en tercer lloc, és una festa on es fan ofrenes a Xiva, als temples. Com en totes les festes hindús, hi ha certa diversitat a l'hora de celebrar la festa. Així, hi ha països on també s'organitzen processons, o, com al Nepal, tota la jornada és un gran dia de festa, amb activitats als carrers i pregàries multitudinàries.

Vocabulari

Tripundra: tres línies horitzontals que es dibuixen al front, i que signifiquen els tres lligams de l'ànima: *anava*, *karma* i *maya*. Al mig s'hi situa un punt vermell, el *bindu*, que representa el tercer ull.
Mahaxivaratri: del sànscrit, "*maha*" significa gran i "*Xivaratri*", nit de Xiva.

Objectes

Bael: fruit llenyós i aromàtic, nascut d'un arbre (*Aegle marmelos*) originari de l'Índia i el Paquistan. S'usa com a ofrena durant el Mahaxivaratri.

El Mahaxivaratri a Catalunya

La celebració del Mahaxivaratri a Catalunya depèn molt dels centres hindús, de manera que cal consultar-ho cas a cas. El que sí que cal dir és que no és una festa amb impacte ni visibilitat, si més no de moment, i que en aquells casos en què se celebra no ha comportat activitats especialment diferents a les activitats quotidianes dels centres (en el sentit de majors afluències de participants, etc.).

Com participar-hi?

Com que és una celebració que varia molt en funció dels diversos centres hindús, el més adequat és informar-se prèviament per si organitzen algun acte especialment adreçat al públic en general.

Dipavali

Presentació

Dipavali (o, per contracció, Divali) és una de les festes més importants per a l'hinduisme. El seu nom prové del sànscrit, i traduït literalment seria "filera de llums" i, de fet, la festa és coneguda també amb el seu nom popular: la festa dels llums.

Dates

La celebració de Dipavali dura cinc dies, i el seu inici té lloc el dia 29 del mes hindú d'*ashvin*, que en el nostre calendari se situaria entre els mesos d'octubre i novembre.

Descripció

La festa de Dipavali té, com a element més característic, l'encesa de llums d'oli. La tradició convida a encendre aquests llums a casa, i a tenir-la neta, ja que ambdues coses serveixen per a donar la benvinguda a la deessa Lakshmi, símbol de prosperitat. Alhora, es tradicional també llançar petards, i vestir roba nova. Cada dia del Dipavali té una significació pròpia: el primer, Dhanteras, és el dia de la riquesa. El segon, Naraka Chaturdasi, rememora la victòria de Krixna sobre el dimoni Naraka. El tercer, Amavasya, és el dia de la pregària a Lakshmi. Kartika Shudda Padyami, el quart, rememora el retorn mític del rei Bali a la ciutat de Patala, a recuperar el tron perdut. Finalment, el darrer dia, Yama Dvitiya, es dedica a la família. Val la pena fer notar que, per influència índia, aquesta celebració també és present, adaptada a cada realitat, en les tradicions budista, jainista i sikh.

Vocabulari

Puja: ritual d'ofrena a una divinitat.
Diwali ki Shubhkamnayein: expressió per a felicitar el Dipavali. Equivaldria, en català, a "Bon Dipavali!"

Objectes

Diya: petit llum d'oli fet de ceràmica. Són els llums d'oli tradicionals del Dipavali.
Khandil: fanals de paper que s'usen en aquesta festa com a decoració.
Rangoli: decoracions efímeres, fetes al terra de les cases, a partir d'arròs acolorit, pètals de flor o sorra.

El Dipavali a Catalunya

La festa de Dipavali té molta importància entre els hindús, de manera que és normal que, d'una manera o altra, vulguin celebrar-la. Pot ser que els centres hinduistes s'hi facin activitats especials, sobretot relacionades amb la llum, l'encesa d'espelmes o fanals, etc.

Com participar-hi?

Dipavali, la festa de la llum, concentra una gran diversitat de pràctiques i celebracions tradicionals. És molt probable que els centres organitzin alguna activitat orientada cap al públic en general, especialment per l'atractiu estètic i lúdic de la festa, de manera que val la pena informar-se'n.

Sankirtan

Presentació

El Sankirtan (del sànscrit *kirtan*, que vol dir “repetir”), no és ben bé una festa, sinó una pràctica d’oració, a vegades en públic. Tot i això, com que és una pràctica alegre i visible, i segurament coneguda, val la pena ressenyar-la.

Dates

El Sankirtan no té una data fixa de realització. Es pot fer en ocasió d’una festivitat, es pot buscar una data que interessi per algun motiu, o fins i tot es pot fer amb regularitat. Tot depèn de la pràctica oracional de cada centre.

Descripció

El Sankirtan es podria definir com la repetició constant d’unes determinades paraules, acompanyada de determinats instruments musicals (aquells que es consideren aptes per a la pregària segons la tradició). Tot i això, el que val la pena fer notar és que en alguns grups, com els Hare Krixna o alguns centres de Ioga, el Sankirtan pren una dimensió molt més important, com a activitat per a exterioritzar la fe. Així, es poden organitzar pregàries Sankirtan pels carrers o en parcs on, a banda de recitar les paraules, s’aprofita per a donar a conèixer el grup, i distribuir-ne materials, convertint el Sankirtan en una activitat lúdica i popular.

Sankirtan

Vocabulari

Mantra: frase que es repeteix en el Sankirtan.
Hare Krixna: nom popular amb què es coneix el grup hinduista Societat Internacional per a la Consciència de Krixna, que és de tradició teista vaishnava.

Objectes

Tabla: instrument de percussió, format per dos timbals de doble membrana, un més gran que l'altre, que es percudeixen amb les mans.
Mrdanga: timbal allargat, de dues membranes, que es percudeix amb les dues mans, una a cada banda.

El Sankirtan a Catalunya

El Sankirtan, com a pràctica devocional interna de les comunitats, és una realitat difícil de quantificar. Tot i això, la seva dimensió pública és present allà on hi ha un centre Hare Krixna, o allà on hi ha centres de loga atrets per aquesta experiència. En aquests casos, no seria estrany trobar algun d'aquests grups recitant mantres pels carrers o, amb major mesura, en parcs públics. En tot cas, és una activitat menor, que no obliga a fer afectacions de trànsit o a reservar espais, i que no provoca molèsties a la resta de vianants, ja que precisament el que es busca és oferir una aproximació positiva a aquesta espiritualitat, defugint els perjudicis a tercers.

Com participar-hi?

En general, pel fet de ser una activitat oberta, tota persona és benvinguda a participar-hi. Tot i això, cal assegurar-se bé que no es tracti d'un grup que vol pregar de forma privada en un espai públic. Igualment, cal fer ben visible que la participació es vol fer des del respecte i l'interès, i no com a burla.

Celebracions Musulmanes

Islam

L'islam és la religió nascuda a partir de les revelacions fetes per part de Déu (Al·là) al profeta Muhàmmad, i que es recullen en l'Alcorà, llibre sagrat per als musulmans. Des de la seva fundació, durant la primera meitat del segle VII, fins a l'actualitat, l'islam s'ha dividit en dues grans branques, i en el seu si han aparegut alguns grups amb trets específics, que val la pena assenyalar perquè ens tornaran a aparèixer quan expliquem les festes d'aquesta tradició. Els principals grups són:

Sunnites: és la branca majoritària de l'islam, present en la major part de països de tradició islàmica. La seva principal característica és que sols reconeixen com a textos sagrats l'Alcorà i els hadits (textos que narren testimoniatges directes) del profeta Muhàmmad, i no pas els textos posteriors.

Xiïtes: branca minoritària de l'islam, és tradicional en territoris com els actuals Iran i Iraq, on són majoritaris, i tenen també presència a l'Aràbia Saudita, el Iemen, Jordània, Paquistan i Afganistan. Es diferencien dels sunnites pel fet que reconeixen com a part de la seva doctrina les afirmacions de diversos imams posteriors al profeta Muhàmmad. Una de les conseqüències de la diferència doctrinal entre les dues branques és l'existència de festes relacionades amb aquests imams.

Sufís: els musulmans sufís formen part generalment de la branca sunnita, però se'n diferencien pel fet de viure la fe d'una forma més mística. S'agrupen en comunitats (tariqa) al voltant d'un líder espiritual, fet que comporta una gran diversitat interna. Són presents a Turquia, el Kurdistan i l'Iran, i en alguns països de l'Àfrica Subsahariana. També n'hi ha de magrebins i de conversos.

A Catalunya l'islam és present a tot el territori, i generalment es tracta d'islam sunnita. La comunitat xiïta més important se situa a Barcelona i la seva àrea d'influència, mentre que els sufís estan representats principalment per persones d'origen subsaharià, amb una creixent incorporació de conversos, i n'hi ha allà on aquesta presència és més notable.

Les festes

El paper de la festa en l'islam és molt important, ja que algunes festes van lligades directament a elements nuclears de la fe, com el dejuni del mes de Ramadà. A més, la celebració conjunta de les festes té una dimensió comunitària molt forta, en tant que permet visibilitzar l'*Umma* (conjunt de tots els musulmans), element fonamental de la identitat islàmica. Cal tenir en compte, però, que quan parlem de festes, no vol dir que ens referim necessàriament a actes festius: com veurem, hi ha festes de commemoració, com l'Aixurà, que serveixen per a commemorar un fet tràgic de la història islàmica. Tot seguit us presentem les festivitats més importants: el Ramadà, l'Aïd Al-Fitr, l'Aïd Al-Adha i l'Aixurà. Cal tenir present, però, que també hi ha altres diades, com el Mulud (celebració del naixement del profeta) o l'Al Hiyra (cap d'any).

El Ramadà

Presentació

El mes de Ramadà és una època de gran importància per a la comunitat musulmana, ja que es commemora la revelació de l'Alcorà, per part de l'arcàngel Gabriel, al profeta Muhàmmad. Segons la tradició, aquesta revelació es va produir precisament durant aquest mes. És per això que el Ramadà és un mes d'especial observació del perdó, de pietat i de reflexió personal, i de purificació física i mental (i d'aquí en sorgeix el tret més característic d'aquest mes, el dejuni). A més, el mes del Ramadà és ple de celebracions específiques, moltes d'elles d'un gran valor per als creients. D'aquesta manera, per exemple, es commemora la batalla de Badr, que va facilitar la conquesta de la Meca i la destrucció dels ídols pagans (el dissetè dia del Ramadà), també se celebra el naixement d'Ali, gendre de Muhàmmad, una figura especialment apreciada pels musulmans xiïtes (el desè dia de Ramadà).

Dates

Amb el nom de Ramadà es coneix el novè mes de l'any lunar islàmic. Com que l'any lunar i el solar no coincideixen, i el lunar és més curt, cada any solar el Ramadà se celebra una mica abans que l'any anterior. A més, la tradició diu que la determinació de la data exacta d'inici s'ha de fer a través de l'observació de la lluna (i no pas del càlcul astronòmic), un fet que genera disparitat d'opinions en funció dels països on es fa l'observació (i això comporta que la data d'inici pugui diferir de dos o tres dies).

Dins d'aquest mes, cal subratllar la celebració, la nit del 26 al 27 de Ramadà, de la Nit del Destí. És una celebració pròpia de l'islam sunnita, i que parteix de la tradició que fou precisament aquesta nit quan Muhàmmad rebé la revelació de l'Alcorà. Molts la consideren la nit més important de l'any.

Finalment, el darrer dia del mes es fa una important pregària de comiat del Ramadà.

Descripció

Durant el mes del Ramadà, la comunitat musulmana practica el dejuni, que és un dels cinc pilars de l'Islam. Els creients s'abstenen d'ingerir cap tipus de producte, líquid o sòlid, des de la sortida del sol fins a la posta. Aquesta abstinència també inclou la inhalació de tabac, l'ús de perfums o el fet de mantenir relacions sexuals. El dejuni és obligatori només per a les persones que s'ho puguin permetre físicament i mentalment: així, els infants, els que són de viatge, els malalts, les dones quan tenen la menstruació, o estan embarassades, no han de fer-lo o el poden fer més tard, durant l'any.

A banda del dejuni, el mes del Ramadà també es caracteritza per una major assistència a les pregàries diàries a les mesquites, especialment a l'oració del vespre. A més, durant aquest més es fa la Tarawih, una trobada de pregària nocturna en el curs de la qual es procedeix a la lectura d'un fragment llarg de l'Alcorà.

Arribada la nit, i després de fer la pregària del vespre, les famílies es reuneixen per a compartir un bon àpat de trencament del dejuni del dia. Aquest àpat rep el nom d'iftar, i la tradició fa que s'hi serveixin determinats aliments rituals, com sopa (harira, típicament marroquina), dàtils o fruits secs.

El Ramadà

Vocabulari

Ramadà: novè mes de l'any islàmic.
Shawm: el dejuni que es fa durant el Ramadà.
Tarawih: lectura nocturna de l'Alcorà.
Iftar: àpat de trencament del dejuni.
Suhur: àpat abans d'iniciar el dejuni.

Objectes

Durant el Ramadà no es fan servir objectes que no siguin ja d'ús normal durant la resta de l'any. Sí que cal tenir en compte, però, que aquests objectes poden ser més habituals o visibles, com per exemple les catifes de pregària o els llibres de l'Alcorà.

El Ramadà a Catalunya

La presència de musulmans a tot Catalunya fa que aquesta celebració sigui cada vegada més habitual arreu del territori. Durant el dia, els musulmans preguen a la mesquita o a casa, tot i que és habitual que la pregària del vespre la facin a la mesquita, especialment els divendres. La major afluència d'assistents fa que, en molts casos, aquests espais quedin desbordats durant aquest mes, i això pot ocasionar molèsties o queixes veïnals, o afectacions als accessos als llocs de culte. Davant d'això cada vegada és més habitual que les pregàries del divendres i, sobretot, la de final del Ramadà, es facin en equipaments públics de gran aforament, com per exemple poliesportius.

Com participar-hi?

Les pregàries són activitats, en principi, només per a musulmans, tot i que les mateixes comunitats islàmiques poden obrir-ne les portes a altres persones en alguns casos, com per exemple la pregària del final del Ramadà. Ara bé, el més habitual és que les comunitats convidin a participar en algun dels àpats de trencament del dejuni, al vespre.

Aïd Al-Fitr

Presentació

L'Aïd Al-Fitr, sovint senzillament Aïd, o celebració del final del Ramadà, és la festa que clou el mes i, per tant, també el dejuni, i indica el retorn a la normalitat de la vida quotidiana dels fidels. Comencen així uns dies de joia i de felicitat, on se celebra l'experiència espiritual viscuda durant el mes del ramadà, i la força de voluntat i l'esforç per complir el dejuni.

A més, també és el moment de complir amb el deure de fer caritat (Zakat), que és un dels cinc pilars de l'Islam i, per als musulmans als països on són minoria, és l'oportunitat de mostrar públicament la seva fe, i de compartir-la amb els altres.

Dates

L'Aïd Al-Fitr se celebra el darrer dia del mes de Ramadà. De la mateixa manera que per a determinar-ne l'inici, el fet que la tradició indiqui que cal una observació directa de la lluna, i que no valguin els càlculs astronòmics, fa que hi hagi certa variabilitat territorial a l'hora de determinar el dia exacte que se celebra. En tot cas, és un marge no superior a dos dies.

Descripció

El dia de l'Aïd comença d'hora. És habitual vestir-se de festa, i prendre un petit esmorzar, com a mostra que s'ha acabat el dejuni. Llavors, es va a la mesquita, on es dóna una quantitat de diners d'almoina, en compliment de la Zakat, i es participa en la pregària de l'Aïd, que és una pregària especial, més solemne, i més llarga. En sortir-ne, és costum reunir-se amb la família i els amics, i es fa un important àpat amb abundància d'aliments dolços. És una data on és tradicional fer regals als infants.

Aïd Al-Fitr

Vocabulari

Aïd Mubarak: frase feta usada per a felicitar-se per la data, i que traduït vol dir “Beneït Aïd”.
Aïd Saïd: literalment, “Feliç Aïd”, i s’usa com l’anterior.

Objectes

La celebració familiar de l’Aïd ha comportat l’existència d’un vastíssim patrimoni gastronòmic propi d’aquesta data, i que varia en funció dels països i cultures. A banda d’això, en alguns llocs, en aquesta data és habitual fer-se tatuatges amb henna.

L’Aïd Al-Fitr a Catalunya

En els països de tradició islàmica aquesta data és festiva (en el sentit de no laboral) i això fa que al nostre país, sigui més complicat participar en la celebració . Aquells que poden fer festa (a compte de dies personals, per exemple), procuren complir amb les diverses tradicions, i generalment s’organitzen per a fer ús d’un equipament públic on poder dur a terme la pregària, ja que els espais habituals se saturarien. És per això que alguns poliesportius i altres espais amb grans salons són habitualment transformats en oratoris, amb els elements necessaris per a poder dur a terme l’oració. En aquestes pregàries no és estrany convidar-hi autoritats civils, i que se’ls dediqui unes paraules de benvinguda en català o en castellà, mentre la resta de la pregària és en àrab, o en la llengua majoritària dels assistents. La pregària és tan participativa que, en aquells casos en què no s’ha pogut trobar un espai adequat, i es fa a les mesquites, s’hi poden arribar a fer fins a quatre torns de pregària. Una part del culte sempre és en àrab clàssic o alcorànic i una altra en l’idioma o dialecte de la comunitat: *darija* en el cas dels magrebins, urdú per als pakistanesos, etc.

Com participar-hi?

Si bé totes les pregàries islàmiques són obertes, en aquesta encara es procura ser més acollidor, i es convida altres persones a participar-hi. Encara que es faci en un espai no religiós, cal tenir present que durant l’acte es considera com a tal, de manera que cal actuar com si fóssim en una mesquita: no s’hi pot accedir amb sabates, cal no molestar les persones que preguen i, en cas que s’hagi distribuït els fidels per sexes, és recomanable respectar-ho.

Aïd Al-Adha

Presentació

L'Aïd Al-Adha, Aïd El-Kébir o, senzillament, la festa del xai, és la festivitat islàmica que evoca el sacrifici d'un xai que va fer Abraham (Ibrahim) quan Déu (Al·là) salvà el seu fill Ismael. Aquesta és, de fet, la gran festa del món islàmic, i és el darrer dia de les multitudinàries peregrinacions que es fan a la Meca (peregrinacions que són també un dels pilars de l'Islam, l'Al-Haj).

Dates

L'Aïd Al-Adha se celebra el desè dia del dotzè mes (dhu-l-hijja) del calendari islàmic, tot i que sovint la celebració pot durar més de dos o tres dies. De la mateixa manera que les altres festes islàmiques, la seva data concreta canvia respecte del calendari gregorià, de forma que cal estar atents a la data concreta.

Descripció

El dia de la festa comença amb la pregària a les mesquites. Després d'això, els homes de la família sacrifiquen un animal, habitualment un xai, però també pot ser una altra bèstia, i en divideixen la carn en tres parts: una per a la família, una per als amics i altres coneguts, i una tercera per als pobres i necessitats. El sacrifici de l'animal, a més, es fa seguint tot un ritual, que inclou des de pregàries fins a l'orientació de l'animal en el moment de la mort, passant per la forma de dessagnament. Fet això, es reuneixen amb les dones, i celebren un àpat.

Vocabulari

Umma: són tots musulmans, el conjunt de la comunitat islàmica.
Tabkir: expressió de fe islàmica, és la base de la pregària que es recita en el moment del sacrifici.

Objectes

En aquest cas, l'objecte més rellevant és un ésser viu, l'animal que serà sacrificat. Allà on és possible (i, per tant, difícilment a les ciutats) l'animal es compra uns dies abans de la festa. Pot ser un xai o un altre animal, i ha de complir algunes característiques, com per exemple no tenir cap defecte físic, o tenir una edat determinada, segons l'espècie.

L'Aïd al-Ahda a Catalunya

La celebració d'aquesta festa a Catalunya ve marcada, sobretot, per la normativa sanitària, que obliga a fer els sacrificis als escorxadors oficials. Així doncs, les famílies es desplacen fins als escorxadors on s'ha arribat a un acord amb la comunitat islàmica, i és allà on una persona legalment autoritzada s'encarrega d'occir l'animal. Pel que fa a la pregària del matí, aquesta s'acostuma a fer de la mateixa manera i en el mateix tipus de lloc que en el cas de l'altre Aïd, l'Aïd Al-Fitr.

Com participar-hi?

Aquesta festa és eminentment familiar, de forma que si no es té una relació de proximitat amb algun participant, difícilment es pot gaudir de la festa. En tot cas, l'assistència a la pregària és oberta, com per a la resta de pregàries.

L'Aixurà

Presentació

L'Aixurà és una festivitat que es viu de forma molt diferent en funció de si parlem dels musulmans xiïtes o dels musulmans sunnites. En el cas d'aquests darrers, l'Aixurà és la commemoració de l'alliberament dels israelites per part de Moisès, creuant les aigües del Mar Roig i allunyant-se del poder egipci. És per a ells un dia de dejuni, però també de festa i de celebració, tot i que no arriba a tenir la importància d'altres celebracions.

Per als musulmans xiïtes, però, la festivitat té un altre significat, i és precisament per a ells que aquesta data té una importància singular. L'Aixurà és per als xiïtes la commemoració de la mort de Hussain, nét de Muhàmmad i martiritzat pel seu sogre, Abu Bakr, primer califa, l'any 680 (dC) a la ciutat de Karbala (Iraq). És una diada de tristesa i lamentacions, el clímax de la qual arriba durant la celebració de les processons, en les quals els participants es flagel·len amb gran duresa.

Dates

L'Aixurà se celebra el desè dia del primer mes (muharram) del calendari islàmic.

Descripció

Els musulmans xiïtes es troben a les mesquites, abans de les pregàries, per a recitar o escoltar textos en memòria de Hussain. El tret més característic de l'Aixurà, però, són les processons. Formades per homes sols que es colpegen rítmicament, o bé es flagel·len l'esquena amb instruments de tall i cadenes. És una demostració pública que fàcilment pot ferir sensibilitats i generar aprensió i rebuig, i que podem veure cada any per la televisió. És també un dia on emergeixen les disputes entre les comunitats sunnita i xiïta.

L'Aixurà

Vocabulari

Matam: és el nom que reben les flagel·lacions o els cops que s'infligeixen durant les processons.
Taziya: representació teatral que rememora la Batalla de Kerbala, on fou assassinat Hussain.

Objectes

Durant l'Aixurà xiïta no es fa ús de cap objecte especial, més enllà dels usats en les processons. En canvi, en l'Aixurà sunnita sí que hi trobem alguns objectes, com la henna usada per a fer tatuatges, o bé joguines i elements decoratius tradicionals.

L'Aixurà a Catalunya

El fet que en l'islam sunnita es tracti d'una festa secundària (si ho comparem amb els Aïds) i que la comunitat xiïta sigui minoritària, i molt centrada a Barcelona, fa que aquesta celebració a Catalunya passi força desapercebuda. A la ciutat comtal, però, cada any la comunitat xiïta hi organitza una processó. Val a dir, que tot i que és un espectacle dur, la comunitat no fa ús d'instruments de flagel·lació, i que la participació dels menors d'edat hi està rigorosament prohibida.

Com participar-hi?

Cada any la comunitat xiïta distribueix, durant la processó, uns fullets informatius sobre el significat de la festivitat, i el perquè de la processó. És un bon moment per a conèixer aquesta tradició, i acostar-se a una branca de l'islam força minoritària a casa nostra.

Celebracions Jueves

Judaisme

El judaisme és la fe del poble d'Israel, tradició religiosa de la qual nasqueren, entre d'altres, el cristianisme i l'islam. Si bé antigament aquesta tradició se circumscrivia als antics territoris del pròxim orient mediterrani, actualment és present a tot el món, a causa dels grans desplaçaments forçosos de la comunitat jueva. El judaisme és una tradició religiosa que, pròpiament, no està dividida en branques o segments. La diversitat interna en el judaisme, per tant, no respon tant a motius doctrinals, sinó més aviat d'actitud davant la vivència personal de la fe, o bé a factors culturals. És d'aquesta manera, que podem observar dues divisions del judaisme: en primer lloc, podem observar la divisió cultural. Quan el 135 dC els romans destrueixen el temple de Jerusalem, i obliguen els jueus a exiliar-se a la diàspora, es configuren ja els principals grups culturals: els jueus mediterranis (situats principalment a la Península Ibèrica, en hebreu Sepharad) configuren la comunitat sefardita, els jueus situats a l'Europa Oriental configuren la comunitat asquenasita, i els jueus situats a l'extrem Orient, la comunitat mizrahim. Pel que fa a la divisió més religiosa, hi ha els jueus reformats (també anomenats progressistes o liberals), que són els més oberts a interpretar les normes jueves de forma flexible, els jueus conservadors, que són partidaris d'interpretar de forma estricta les normes jueves, i els jueus ortodoxos, que defensen que no s'han d'interpretar les normes, sinó que el que cal és procurar viure seguint les normes religioses de forma literal.

A Catalunya hi ha presència de jueus asquenasites i sefardites, fet que es reflecteix en les dues formes de celebrar els ritus a la sinagoga. En general, la major part de jueus catalans se situen entre les posicions conservadores i les reformades, si bé hi ha una petita comunitat, molt minoritària, de caràcter ortodox. Geogràficament, els jueus catalans viuen a l'àrea de Barcelona, on hi tenen la seu totes les comunitats.

Les festes

El judaisme és una religió que es va haver d'adaptar per força a un context d'exili, de diàspora, un fet que n'ha marcat amb força el caràcter. Viure sempre com a minoria, sense llaços amb la resta del judaisme, va fer que els elements rituals prenguessin molta força, alhora que n'obligava a l'estricte compliment sense alteracions, ja que era l'única manera d'assegurar-se la celebració conjunta arreu del món. I això, consegüentment, va fer que les festes, les celebracions religioses, tinguessin un paper central en la vida de la fe jueva.

Les principals festes jueves són: Roix ha-Xanà (any nou jueu), Iom Quippur, Sukkot (coneguda com la festa dels tabernacles), Simhat Torà (o festa de la Torà), Hanukkà, Purim (commemoració de la història d'Ester), Pésah (la pasqua jueva), X'avuot (la pentecosta jueva) i Tixà be-Av (commemoració de la destrucció del temple de Jerusalem). Tot seguit en presentarem dues: Iom Quippur i Hanukkà.

Iom Quippur

Presentació
El dia del Iom Quippur és la celebració més important del calendari jueu. És el dia del penediment i l'expiació del pecat, i es relaciona amb el judici que farà Déu de cada un dels homes i dones.

Dates
Iom Quippur se celebra el desè dia del mes de Tixrí del calendari jueu, una data que acostuma a situar-se entre els mesos de setembre o octubre.

Descripció
La celebració del Iom Quippur inclou diverses pràctiques, la més coneguda de les quals probablement sigui la del dejuni, que es du a terme tot el dia, de posta a posta del sol. A banda d'això, aquest també és un dia d'especial assistència a les sinagogues, ja que, a banda de les pregàries habituals, aquell dia se n'hi celebren dues més d'especials: una primera, Kol Nidre, de proclamació de vots religiosos, que es recita al vespre, abans de començar la celebració, i una al vespre següent, Ne'ila, de tancament de la celebració del Iom Quippur.

Vocabulari
Miqva: espai destinat per a poder dur a terme banys rituals. Alguns jueus els prenen el vespre abans de començar el Iom Quippur, com a signe de purificació.
Sh'ma Yisrael: versos jueus, trets de la Torà (Deuteronomi 6, 4), que s'usen com a pregària breu, ja que s'entén que resumeixen l'essència del judaisme. Traduïts, serien: "Escolta, oh Israel: el Senyor és el nostre Déu, el Senyor és u".

Objectes
Tal·lit: gran mocador ritual, que s'usa cobrint l'esquena.
Xofar: banya buidada, que es fa sonar a mode de corn, i que en la celebració de Iom Quippur es toca per a indicar la fi del dejuni.

El Iom Quippur a Catalunya
La diada del Iom Quippur és una festa molt important per a la comunitat jueva, fins i tot per a aquells que, malgrat ser de família jueva, no en practiquen la religió. Això fa que sigui una de les diades per a les quals, si es possible, s'intenti agafar el dia com a festiu, o compensar vacances. Més enllà d'això, i d'una major activitat a les sinagogues, la visibilitat de la festa, a casa nostra, és força menor.

Com participar-hi?
Com que es tracta d'una festa dedicada a la pregària i al dejuni, es fa difícil poder participar-hi si no s'és membre d'una comunitat jueva.

Hanukkà

Presentació

La Hanukkà, també anomenada Festa de la Llum, és una celebració de vuit dies de durada, que commemora la rededicació del temple de Jerusalem el segle II aC. Aquest temple, anomenat també Segon Temple (el primer temple, edificat segons la tradició pel rei Salomó, fou destruït el segle VI aC, quan el poble jueu fou deportat a Babilònia), fou profanat durant la invasió macedònica d'Alexandre el Gran, fins que la revolta dels macabeus forçà les autoritats hel·lèniques a respectar la religió jueva.

Dates

Segons el calendari jueu, la Hanukkà comença el 25è dia del mes de Quisleu (pels volts de desembre o finals de novembre), i acaba el dia 2 o 3 del mes de Tevet.

Descripció

L'element més visible de la festa és la llum, que tradicionalment es representa en un canelobre de braços. Cada vespre s'encén, a les cases, una espelma més, fins al darrer dia, que totes vuit espelmes queden enceses. Un cop encesa l'espelma (o les espelmes), es canta un himne, i diverses cançons religioses. De fet, la música, així com la gastronomia, són molt importants en la vivència popular de la Hanukkà. Així, si hi ha moltes cançons tradicionals d'aquesta celebració, també hi ha plats propis de Hanukkà, normalment cuits amb oli (fregits o al forn), com els sufganyots (bunyols de farina) o els latkes (bunyols de patata).

La festa de Hanukkà té molta importància per als jueus, en tant que representa una commemoració històrica i, per tant, de celebració de la supervivència del poble jueu al llarg dels segles.

Hanukkà

Vocabulari

Maoz Tzur: himne que es canta després d'encendre les espelmes, i que explica diversos fets històrics de la història del poble d'Israel.
Zot Hanukkà: darrer dia de Hanukkà.

Objectes

Menorà: canelobre ritual del judaisme. Tradicionalment de set braços, ja que així era el canelobre que hi havia al temple de Jerusalem abans de la destrucció, durant la Hanukkà s'empra un canelobre especial, de nou braços, vuit dels quals sostenen les espelmes, i un novè, normalment al mig, sosté una candela (o a voltes, una espelma com les altres) que s'usa per a encendre les altres.
Dreidel: virolla, peça de fusta amb forma de baldufa i funció de dau. El joc del dreidel és molt tradicional durant la Hanukkà.

La Hanukkà a Catalunya

La Hanukkà se celebra sobretot en família, si bé les comunitats jueves aprofiten aquestes dates per a organitzar alguns actes institucionals o oberts al públic, com enceses d'espelmes o concerts de música jueva.

Com participar-hi?

Les comunitats jueves que organitzen actes durant la Hanukkà acostumen a fer-ne difusió, convidant a la ciutadania a participar-hi. Quan s'acostin les dates, val la pena informar-se'n. Cal tenir present, però, que sovint es tractarà d'activitats de caràcter cultural i no específicament religiós.

Celebracions Sikhs

Els sikhs

És una tradició religiosa que neix al Punjab, el país dels cinc rius, a cavall dels actuals territoris de l'Índia i el Paquistan, el segle XV dC. És una religió que té com a punt central el llibre sagrat, el Guru Granth Sahib, que recull els ensenyaments dels gurus i és, en ell mateix, considerat com a guru.

La persecució dels sikhs, tant per part dels veïns hindús com dels veïns musulmans, ha marcat el caràcter fort i lluitador de la comunitat sikh, de la mateixa manera com el balanç migratori negatiu del Punjab explica la gran presència de sikhs arreu del món, primer en territoris de la Commonwealth (cal fer notar que el Punjab fou colònia britànica) i actualment a la resta de països.

La divisió interna dels sikhs és, ara mateix, motiu de controvèrsia. D'entrada, tot i que els gurus aboliren el sistema de castes, encara avui n'hi ha certa persistència i això afecta l'organització de les comunitats. Alhora, als seguidors del guru Ravidassji, que han estat considerats com una religió diferenciada, especialment darrerament, sovint se'ls ha reconegut com a branca de la fe sikh.

A Catalunya, la presència de sikhs és notable. Si bé en un principi es parlava de dos grans nuclis, a Barcelona i al triangle format per Santa Coloma de Farners, Olot i Salt, actualment els sikhs són presents a la major part de grans ciutats catalanes.

Les festes

Per als sikhs, les festes són moments de retrobar-se amb la seva història, la qual cosa pren especial força pel fet, d'una banda, de ser una comunitat des de sempre minoritària i, de l'altra, pel fet de ser una comunitat que, en gran part, viu fora del país. Les principals festes commemoren gestes, o recorden fets de la vida dels deu gurus sikhs. Així, tenim els gurpurabs, que són les festes que commemoren fets de la vida dels gurus (naixements, morts, martiris), el Baisakhi, que commemora la fundació del Khalsa (ordre dels sants soldats), el Bandi Chhor, que recorda l'alliberament del guru Hargobind, o el Hola Molalla, festival de presentació del Khalsa.

Tot seguit presentarem un gurpurab, el del naixement del guru Nanak, i la festivitat del Baisakhi.

El naixement del guru Nanak

Presentació

El guru Nanak, fundador de la religió sikh, nasqué el 15 d'abril de 1469 a prop de Lahore, a l'actual Paquistan. Educat en una família hindú, poc abans dels trenta anys tingué una visió religiosa, que el portà a viatjar i a conèixer diversos mestres i tradicions espirituals. Finalment, començà a predicar les seves pròpies ensenyances, constituint la base del que més tard seria la religió sikh.

Dates

La festa del naixement del guru Nanak dura tres dies, i comença a mitjans de novembre, en una data variable en el nostre calendari ja que se segueix el calendari hindú.

Descripció

La celebració comença dos dies abans del dia del naixement. El primer acte és l'inici de la recitació contínua del llibre sagrat, el Guru Granth Sahib. L'endemà es fa una processó, portant el llibre sagrat en un pas portat a pes pels membres de la comunitat, i acompanyat de sikhs mostrant les seves arts marcials tradicionals, i cantant himnes. Finalment, el dia del naixement del guru, s'inicia molt aviat, cap a les 4 o les 5 del matí, amb la recitació dels himnes matinals. Tot el matí es fa pregària al gurdwara (temple sikh), fins al migdia, que es comparteix un dinar comunitari. Al capvespre, es reciten els himnes de vespre, i se segueix pregant fins cap a la una de la matinada, que és quan la tradició diu que nasqué el guru. En aquell moment, i per a cloure la celebració, comença el cant dels gurbanis, que són els textos escrits pels mateixos gurus.

El naixement del guru Nanak

Vocabulari

Akhand path: recitació contínua del llibre sagrat
Gatka: arts marcials pròpies dels sikhs, on hi té una gran importància l'espasa.
Asa-Di-var: himnes matinals
Langar: dinar comunitari que celebren els sikhs i que té caràcter de pregària.
Rehras: himnes del vespre

Objectes

Guru Granth Sahib: llibre sagrat dels sikhs. Fou compilat pel guru Gobing el 1678, i inclou textos dels cinc primers gurus, ensenyaments de diversos sants i una oració del guru Gobind. És considerat, en sí mateix, l'onzè guru, i al *gurdwara* (temple sikh, que significa "casa del guru") és tractat com a persona.

El naixement del guru Nanak, a Catalunya

La celebració del naixement del guru Nanak, a les poblacions on hi ha prou presència sikh (com ara a Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat, Santa Coloma de Farners, Santa Coloma de Gramenet, Badalona...), acostuma a ser una diada molt viscuda. Allà on és possible, els sikhs organitzen processons, i fan ús d'equipaments de gran aforament, com pistes esportives, per a dur-hi a terme les oracions (i hi acullen els sikhs d'altres poblacions on les comunitats no són prou grans per poder-ho fer). És habitual que durant les processons convidin el públic a participar del *langar* que se celebra al final de l'oració.

Com participar-hi?

Les comunitats sikh conviden a participar de la celebració al públic en general. Només cal tenir presents algunes normes de protocol, com ara cobrir-se el cap (tant les dones com els homes) i descalçar-se. Els sikhs són vegetarians, així que el *langar* que ofereixen és a base de productes lactis o d'origen vegetal.

Baisakhi

Presentació

La festa sikh del Baisakhi se celebra en commemoració de la fundació del Khalsa, l'any 1699, per part del guru Gobind. El Khalsa, en el seu origen, era una organització armada, creada amb la finalitat de protegir la comunitat sikh dels atacs dels pobles veïns. Amb el temps, però, pertànyer al Khalsa es convertí en la manera de ser un bon sikh, de tal manera que la major part de sikhs en formaven part. El Khalsa s'ha convertit en un ritual de compromís amb la fe, i no pas una organització militar. El nom de Baisakhi prové del fet que la fundació del Khalsa es produí el dia de la festa hindú de Vaisakhi, de la qual pren el nom (adaptant-lo, però, a la pronúncia panjabi).

Dates

Se celebra el primer dia del mes de Vaisakh, que en el nostre calendari habitualment se situa pels volts d'abril.

Descripció

És tradicional, en aquesta data, fer pelegrinatges a llocs sants de la fe sikh, com ara Nankana Sahib o Hasan Abdal (al Paquistan) o a Anandpur Sahib o Amritsar (a l'Índia). A banda d'això, Baisakhi se celebra amb matins d'oració als *gurdwaras*, i amb el repartiment del tradicional *langar* a l'hora de dinar. A banda d'això, és habitual que sigui aquest dia quan s'inicii els joves de la comunitat com a nous membres del Khalsa.

Vocabulari

Temple Daurat: temple situat a Amritsar, reconegut com a centre de la fe sikh.
Amritsar: població del Punjab, el seu nom significa "estany del nèctar de la immortalitat".

Objectes

Cinc K: nom amb què són coneguts els cinc objectes que han de portar sempre els membres del Khalsa: una pinta (*kanga*), una daga (*kirpan*), un braçalet (*kara*), unes mitges de llana (*kachera*) i -tot i que no és un objecte- la prohibició de tallar-se cap cabell del cos (*kesh*).

El Baisakhi a Catalunya

La celebració del Baisakhi al nostre país és similar a la de la celebració del naixement del guru Nanak en termes dels llocs on se celebra, i dels tipus d'actes que s'hi desenvolupen.

Com participar-hi?

Les comunitats sikh conviden a participar de la celebració al públic en general. Només cal tenir presents el que ja s'ha dit respecte a altres festivitats sikhs.

Celebracions Xineses

Espiritualitat popular xinesa

A l'hora d'abordar l'espiritualitat xinesa, el primer que hem de tenir en compte és que no podem basar-nos en la definició clàssica de religió. Així, no cal que hi busquem organització, ni teologia, ni tampoc unes pràctiques comunes. De què parlem, doncs, quan fem referència a l'espiritualitat popular xinesa? Parlem, en aquest cas, d'un conjunt d'elements filosòfics, religiosos, ètics, morals, transmesos (i transformats) de pares a fills, que tenen en comú que, amb matisos, són compartits per la població majoritària de la Xina, i que beuen de fonts molt diverses, des de formes religioses xineses antigues, fins a religions més modernes, com el budisme, el confucianisme, el xintoisme o el taoisme (o daoisme).

Aquesta religiositat desinstitucionalitzada fa que la diversitat sigui màxima, ja que cada persona acaba prenent del seu entorn (familiars, amics, mestres espirituals) allò que li és més interessant, alhora que cada vall, cada petita comarca (d'un país de mil tres-cents milions de persones!) presenta diferents tradicions o matisos a l'hora de viure d'espiritualitat.

En el cas de Catalunya, aquesta diferència a l'hora de viure la fe es fa palesa quan hom vol buscar els llocs de culte dels xinesos. O bé no se'n troben, o bé són centres de culte de xinesos que practiquen altres religions. Cal que no oblidem que aquesta espiritualitat popular xinesa no és l'única religió a la Xina, i que hi ha xinesos cristians, xinesos musulmans, xinesos budistes, etc.

Ara bé, que no hi hagi llocs de culte no vol dir que no hi hagi lligams en el si de la comunitat xinesa catalana, i tant és així que aquests lligams permeten, per exemple, la celebració de festivitats. És precisament d'això que parlarem ara.

Les festes

En l'espiritualitat popular xinesa hi ha moltes celebracions, normalment relacionades amb les diferents divinitats d'aquesta tradició, o bé relacionades amb el cicle de l'any (unes celebracions que s'han vist afavorides pel rebuig de la dictadura xinesa a les festivitats amb un caràcter religiós més marcat).

Tot seguit ens centrarem en la que es considera la festa més important dins la cultura xinesa: la celebració de l'any nou.

Chun Jié

Presentació
Chun Jié és la celebració del cap d'any xinès. Dura quinze dies, i es considera la festa més important de la cultura xinesa i, si més no, és de les més vistoses i participades.

Dates
El calendari tradicional xinès es basa en un càlcul lunisolar, és a dir, que es basa tant en la lluna com en el sol: els mesos són lunars, i n'hi ha dotze a l'any, però cada dos o tres anys s'afegeix un mes de traspàs perquè quadri amb l'any solar. Això fa que el cap d'any xinès caigui entre els mesos de gener i febrer del nostre calendari.

Descripció
La celebració del cap d'any comprèn una gran diversitat d'activitats. D'una banda, hi ha les relacionades amb la família: els dies dedicats als avis i la gent gran, a la família de la dona (allà on és tradicional que la dona s'incorpori a la família del marit després del casament), a la família llunyana i els amics... En segon lloc, hi ha les activitats de caràcter més religiós, com l'assistència a temples (especialment, de Yu Huang, l'Emperador de Jade). Finalment, hi ha les activitats més lúdiques, com la decoració de les cases, l'ús de pirotècnia o l'intercanvi de regals. El cap d'any xinès acaba el quinzè dia, que se celebra la festa dels fanals (Yuanxiao).

Vocabulari
Chun Jié: literalment, significa "festa de la primavera".
Zheng Yué: primer mes de l'any xinès.

Objectes
Hong Bao: paquets embolicats de color vermell, que s'acostumen a regalar a la mainada. Poden portar uns pocs diners, o algun tipus de detall d'escàs valor.
Niangao: pastís de cap d'any.

El cap d'any xinès a Catalunya
La celebració del cap d'any xinès es viu sobretot en família, i només allà on la comunitat xinesa està mínimament organitzada s'ha pogut fer de forma pública. Potser el cas més conegut és el de les ciutats de Badalona i Santa Coloma de Gramenet, però també s'organitzen actes a la ciutat de Barcelona. En tots aquests casos se celebra amb cercaviles pels carrers, portant vestits tradicionals i figures de festa, i amb actes en recintes tancats, com ara polisportius.

Com participar-hi?
Quan és possible organitzar la celebració pública del cap d'any xinès, acostuma a ser una festa oberta a tothom. Només cal estar atent quan s'acostin les dates o posar-se en contacte amb alguna associació de cultura xinesa a Catalunya.

Calendaris diversos

Les principals tradicions religioses tenen un calendari propi. Algunes d'elles, com ara, per exemple, la budista, en tenen diverses versions en funció de les circumstàncies històriques i del context cultural determinat. Aquí hem volgut oferir una mostra breu i senzilla d'aquesta diversitat sense més pretensions. El temps profà i el temps sagrat estan íntimament relacionats i la ciència, a partir de l'astronomia copernicana i newtoniana, ha reconegut i establert un ordre comú del temps profà que no impedeix ni contradiu el valor mític i simbòlic que la irrupció del sagrat i de la transcendència ha atorgat al temps i que s'expressa de maneres diverses, a partir de criteris variables i a través de diferents llenguatges, segons la tradició religiosa i la cultura concreta. És un exemple més de la convivència i tolerància possibles entre raó científica i fe.

A) Calendari bahá'í

L'any bahá'í es composa de 19 mesos de 19 dies amb 4 o 5 dies "intercalats".

1) **Bahá** (Esplendor) - 21 març — 8 abril
2) **Jalál** (Glòria) - 9 abril — 27 abril
3) **Jamál** (Bellesa) - 28 abril — 16 maig
4) **'Azamat** (Grandesa) - 17 maig — 4 juny
5) **Núr** (Llum) - 5 juny — 23 juny
6) **Rahmat** (Misericòrdia) - 24 juny — 12 juliol
7) **Kalimát** (Paraules) - 13 juliol — 31 juliol
8) **Kamál** (Perfecció) - 1 agost — 19 agost
9) **Asmá'** (Nombres) - 20 agost — 7 setembre
10) **'Izzat** (Força) - 8 setembre — 26 setembre
11) **Mashíyyat** (Voluntat) - 27 setembre — 15 octubre
12) **'Ilm** (Coneixement) - 16 octubre — 3 novembre
13) **Qudrat** (Poder) - 4 novembre — 22 novembre
14) **Qawl** (Discurs) - 23 novembre — 11 desembre
15) **Masá'il** (Preguntes) - 12 desembre — 30 desembre
16) **Sharaf** (Honor) - 31 desembre — 18 gener
17) **Sultán** (Sobirania) - 19 gener — 6 gener
18) **Mulk** (Domini) - 7 febrer — 25 febrer
    Ayyám-i-Há literalment Dies de Há (intercalats) - 26 febrer — 1 març
19) **'Alá'** (Sublimitat) - 2 març — 20 març (Mes de dejuni)

B) Calendari budista

Calendari lunisolar amb 12 mesos alterns de 29 i 30 dies amb ajustos sistemàtics segons els països i les tradicions (s'afegeix cada 57 anys un dia extra a 11 mesos i s'afegeixen 7 mesos cada 19 anys). De fet, coexisteixen quatre eres diferents:
Anchansakarat, Buddhasakarat, Mahasakarat i Chulasakarat.

Els noms dels mesos són en sànscrit i en antic birmà.

1) **Caitra** - **Tagu**
2) **Vaisakha** - **Kason**
3) **Jyestha** - **Nayon**
4) **Ashadha** - **Waso**
5) **Sravan** - **Wagaung**
6) **Bhadrapada** - **Tawthalin**
7) **Asvina** - **Thadingyut**
8) **Karttika** - **Tarzaungmon**
9) **Margasirsha** - **Natdaw**
10) **Pausha** - **Pyadho**
11) **Magha** - **Tabodwe**
12) **Phalguna** - **Tabaung**

Calendaris diversos

C) Calendari hebreu (calendari jueu)

Es un calendari lunisolar, de 12 mesos, de 29 o de 30 dies. El calendari comença, segons la Bíblia ,amb la gènesi del món, que succeí, segons la tradició jueva, el dilluns 7 de setembre 3760 AC, data equivalent al dia 1 del mes de Tixri de l'any 1.

1) **Tixri** (30 dies) - cau aproximadament el setembre o octubre
2) **Heixvan** anomenat també **Marjeshvan** (29 o 30 dies) - octubre o novembre
3) **Quisleu** (30 o 29 dies) - novembre o desembre
4) **Tevet** (29 dies) - desembre o gener
5) **Xevat** (30 dies) - gener o febrer
6) **Adar** (29 dies) - febrer o març
7) **Nissan** (30 dies) - març o abril
8) **Iar** (29 dies) - abril o maig
9) **Sirvan** (30 dies) - maig o juny
10) **Tammuz** (29 dies) - juny o juliol
11) **Av** també anomenat **Menajem Av** (30 dies) - juliol o agost
12) **Elul** (29 dies) - agost o setembre.

D) Calendari hindú

És un dels primers calendaris lunisolars. L'any es divideix en 12 mesos lunars amb un mes intercalat, inserit després de cada mes de dues llunes, fet que succeeix cada tres anys. L'any comença al voltant de l'11 d'abril.

1) **Chaitra**
2) **Vaishakh**
3) **Jyaishtha**
4) **Ashadha**
5) **Shravana**
6) **Bhadrapad**
7) **Asvin**
8) **Kartika**
9) **Agrahayana** o **Margashirsha**
10) **Paush**
11) **Magha**
12) **Phalguna**

E) Calendari musulmà

L'any musulmà es composa de 12 mesos de 30 o 29 dies:

1) **Muhàrram** (30 dies)
2) **Sàfar** (29 dies)
3) **Rabí al-àwwal** "primer rabí" (30 dies)
4) **Rabí al-àkhir o Rabí ath-thani** "últim rabí" o "segon rabí" (29 dies)
5) **Jumada al-ula o Jumada al-àwwal** "primer jumada" (30 dies)
6) **Jumada al-àkhira** o **jumada al-àkhir** o **jumada ath-thàniya** o **jumada ath-thani**, "últim jumada" o "segon jumada" (29 dies)
7) **Ràjab** (30 dies)
8) **Xaban** (29 dies)
9) **Ramadan** o **Ramadà** (30 dies)
10) **Xawwal** (29 dies)
11) **Dhu-l-qada** (30 dies)
12) **Dhu-l-hijja** (29 o 30 dies)

Calendaris diversos

F) Calendari sikh (calendari Nanakshahi)

És un calendari solar, el seu nom ve del Guru Nanak (fundador del sikhisme), el calendari va ser adoptat pel Comitè Shiromani Guadwara Prabhandak per poder determinar les dates assenyalades sense dependre del calendari hindú; des de l'any 1998 es el calendari oficial i generalitzat dels sikhs.

1) **Chet** (31 dies) - 14 març
2) **Vaisakhi** (31 dies) - 14 abril
3) **Jeth** (31 dies) - 15 maig
4) **Harh** (31 dies) - 15 juny
5) **Sawan** (31 dies) - 16 juliol
6) **Bhadon** (30 dies) - 16 agost
7) **Assu** (30 dies) - 15 setembre
8) **Katak** (30 dies) - 15 octubre
9) **Maghar** (30 dies) - 14 novembre
10) **Poh** (30 dies) - 14 desembre
11) **Magh** (30 dies) - 13 gener
12) **Phagun** (30 dies, 31 en anys bixests) - 12 febrer

G) Calendari xinès

El calendari tradicional xinès, o "*calendari agrícola*", es de tipus combinat lunisolar, amb 12 mesos (6 mesos de 29 dies i sis mesos de 30 dies) i combina cinc cicles de dotze anys amb nom d'animals (rata, bou, tigre, conill, drac, serp, cavall, cabra, mico, gall, gos i porc) amb els cinc elements (fusta, foc, terra, metall i aigua).

En l'actualitat a la Xina es fa ús del "calendari estàndard" (és a dir, gregorià) i s'utilitza el calendari tradicional per a marcar les vacances tradicionals (com l'Any Nou Xinès) o per a escollir una data favorable per un casament o per alguns contractes.
Hi ha una gran varietat de nomenclatura dels mesos segons les regions.

1) **Sháoyuè** (Primer mes)
2) **Xìngyuè** (Flors d'albercoc)
3) **Táoyuè** (Flors de préssec)
4) **Méiyuè** (Pruna madura)
5) **Liúyuè** (Flors de granada)
6) **Héyuè** (Flor del lotus)
7) **Lányuè** (Flor d'orquídia)
8) **Guìyuè** (Flor d'osmanto)
9) **Júyuè** (Flor de crisantem)
10) **Liángyuè** (Mes favorable)
11) **Dõngyuè** (Mes d'hivern)
12) **Làyuè** (Darrer mes)

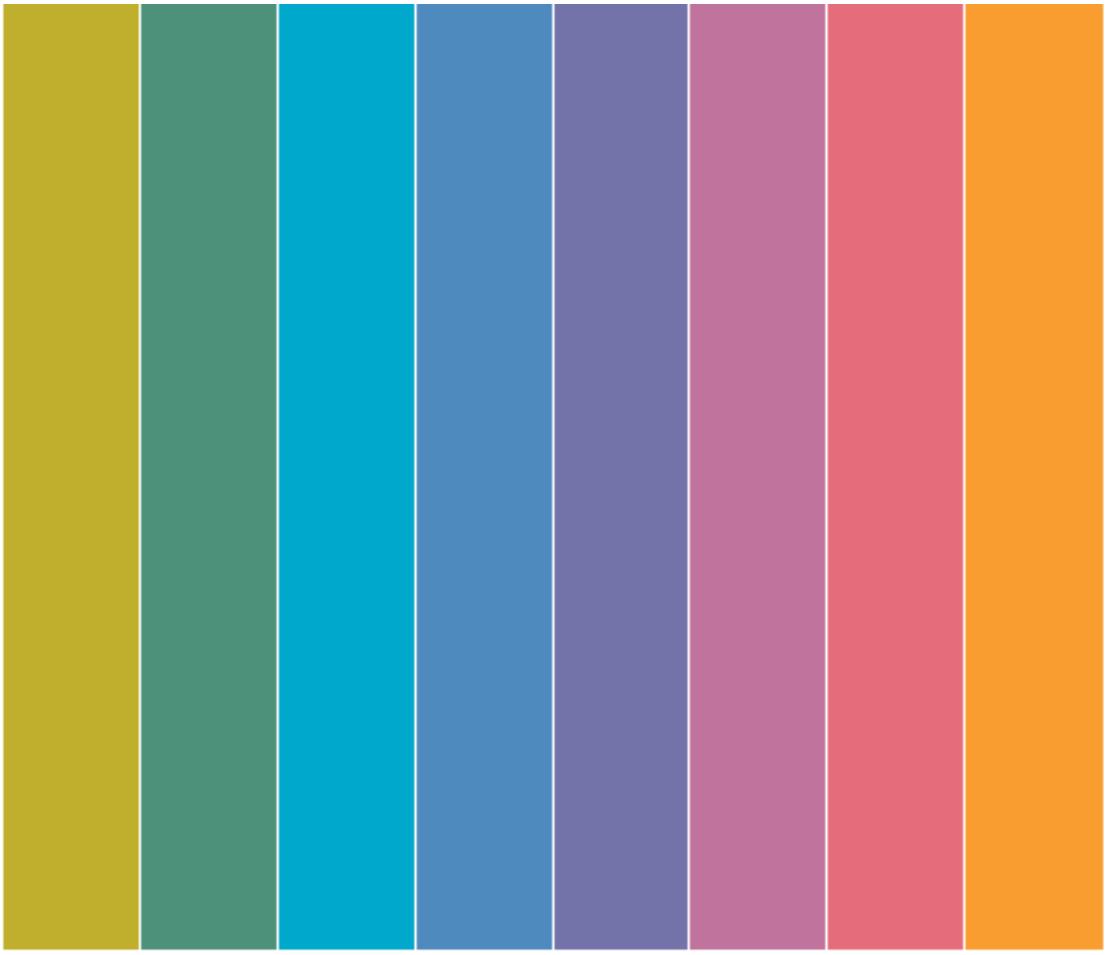

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS
c/Lledó, 11, 1r.
E-08002 Barcelona
T. + 34 93 457 69 80
secretaria@audir.org
www.audir.org